

OKULLARDA BİR ÖĞÜN ÜCRETSİZ YEMEK HAKTIR!

3 Eylül 2022 Cumartesi • Sayı: 146

ekmek ve gül

Geçen yıl
her 4 çocuktan 1'i
okula aç gitti

Bu tablo daha da
ağırlaşmasın!

Hakkımız
olanı birlikte
kazanalım!

Okullarda bir öğün
ücretsiz yemek sağlansın!

İÇİNDEKİLER

'Her okulda bir öğün ücretsiz, sağlıklı yemek' talebini her yerde yükseltelim!.....3	
'Okullarda 1 öğün, sağlıklı, ücretsiz yemek' kampanyasından notlar: Birlikte başarabiliriz!.....5	Selda ARSLAN, Reyhan BAŞARAN
'Ekmek arası ekmek'ten beslenme mi olur?.....5	Gizem ÇELİK
Öğretmenleri tezgahlar, öğrencileri müşteri haline getiren sistem işte böyle kuruldu.....6	Sultan SAYGILI
Dersi bölen tek şey teneffüs zili olmalı, çocukların karnının gurultusu değil!.....7	
Neden çocuklarımızın gözü başka çocukların aldıklarında kalsın?.....8	İlknur TÜRKER
Çocuklar da soruyor: Okul kantininde bu neyin kârı?.....8	
Aileler 'mahcup', çocuklar 'yük gibi' hissediyor8	
Bakım yükü zaten ağır, daha da ağırlaştırmayın!.....8	
Kız meslek lisesinden manzaralar: '0 artık gelmeyecek hocam'.....9	Berrin KILIÇ
Gelecek gençliğin ellerinde.....10	Ezgi CANSEL
Gelecekte çalınan yedi gün kadınların umudu oldu.....11	Laçın BARIŞ
Bizim kızlar sendikaya üye oluyor.....12	Adile DOĞAN
'Robot değil insanız, iş çıkırdından çıktı!.....14	Mina AYKIZ
'Sendikadan beklentimiz sadece ekonomik değil'..15	Eren AKTAŞ
TİS'i biz yazdık, sahip çıkacak da biziz!.....15	
Mamak belediyesi'nde sözleşme imzalandı ama.16	Gülcem TANIR
Hakları için direnen ETF tekstil işçisi Ayşe: Patronun yaptığı yanına kâr mı kalsın?.....17	Nevruz MERSİN
Ben neden çocuğun ihtiyaçlarını karşılarken yalnızım?.....18	Sakine DOĞAN
Metal işçisi bir kadın işyerinde tacizi anlatıyor: Susmadım, korkmadım, yalnız kalmayacağım...18	
Ayşe'ye veda.....19	Fatma KOÇ
Kiralık dünya.....20	
Nerede o eski kış hazırlıkları!.....21	Aysun GÜNGÖR
Rengarenk reçel kavanozları dizilemiyor raflara artık.....21	Eylem BORA
Ayağımıza çarpan küçük yuvarlak taşlar.....22	Sevda AYDIN
Ezberin ötesi berisi: Gönül.....23	Sedef AKÇAY

Şu halimize dön bir bak!

Bir eylül daha karşıyoruz yine. Yaz aylarının zor olmakla birlikte çok hızlı geçtiğini sorgularken eylülün ilk günleriyle sonbahar mevsiminin memleketimize hızla girişi de düşündürüyor hepimizi. Kimi kazanımla sonuçlanan kimi sürmekte olan işçi direnişleri yaz boyunca gündemi daha da sıcak tutarken eylülün gelişi var olan sorunları çok daha görünür kılar gibi.

Ekonomik krizin, işsizliğin, yoksulluğun getirdiği yükler; dinlenip "oh" dediğimiz bir tatile, arkadaşlarla kurulmuş neşeli bir sofraya, çocukları gönül rahatlığıyla sokağa salıp, istediklerini almaya hasret bırakırken bizleri, adeta canımızla, barınma sorunumuzla, ekmek mücadelemizle uğraştık bütün yaz. Uğraşmaya da devam edeceğiz. Hem can hem ekmek mücadelesi verirken memleketi tepetaklak edip, sırtımıza yükleri bindirdikçe bindirenler duruyor en tepemizde.

Bir eğlenelim, bağıra çağıra şarkı söyleyelim dediğimiz festivaller, konserler valiliklerce bir bir yasaklanıyor, müzik yasakları hala sürüyor, sanatçılar hedefe konuyor. Ekonomik kriz, zamlar sırtımıza binip huzursuzluk artarken kutuplaşma ortamını beslemek üzere Gülşen'in 4 ay önceden konser videoları kamuoyuna servis ediliyor, dönüp işlerini yapması gereken Bakanlar gidip Gülşen hakkında suç duyurusunda bulunuyor... Ama bu Bakanlara soracağımız bir sürü soru var. Mesela Milli Eğitim Bakanına "Gözünü kapadığın okulların haline, ücretsiz olduğunu iddia ettiğin eğitime, yoksul çocukların kitleler halinde eğitimden kopuşuna, aç midelerine dön bir bak" demek istiyoruz!

Eylül demek yeni okul dönemi demek...

Doğal gazdan elektrige zamlar dur durak bilmiyor, yeni eğitim-öğretim döneminin başlıyor olması da en çok kadınları kara düşündürüyor. Geçen yıl 400 liraya dolan okul çantası için velilerin bu yıl 1000 liralık harcama yapması gerekiyor. Milli Eğitimin vermediği ödeneye karşı okullar ticarethane, öğretmen renci

müşteri oluyor. Her 4 çocuktan biri okula aç gidiyor, kantinlerde "hiçli tostlar" 10 liraya satılıyor, çocuklarının beslenmesine sağlıklı, besleyici besinler koyamayan veliler, bu yılı nasıl geçireceklerini kara kara düşünüyor.

Eğitim alanındaki tüm sorunlarla birlikte veliler, öğrenciler, öğretmenler açısından en yakıcı sorunlardan biri olan beslenme sorununa karşı Kocaeli Ekmek ve Gül Kadın Dayanışma Derneğinin henüz okullar kapanmamışken başlattığı "Okullarda 1 öğün sağlıklı, ücretsiz yemek her çocuğun hakkı" kampanyası ise devam ediyor, hem de büyüyerek. Bu sayımızla ülkenin dört bir yanındaki kadınlara parasız eğitim talebinin bir parçası olan "okullarda bir öğün ücretsiz ve sağlıklı yemek" talebini yükseltmeye çağırıyoruz. Çünkü mümkün! Ama kaynaklar tarikat ve cemaat yurtlarına, vakıflara, üzerinden geçilmeyen köprülerin tahhütlerine aktarılıyor.

Ekmek ve Gül olarak biz de eylül 2022 sayımızda bu talebi dergi sayfalarımıza taşıyor, Ekmek ve Gül olarak "Okullarda 1 öğün sağlıklı, ücretsiz yemek her çocuğun hakkı" kampanyasının ülkenin dört bir yanına yayılması için sesimizi hep bir ağızdan yükseltiyoruz.

Anayamızda bu kampanyanın niyesini, nasılıni tartışmaya açıyoruz.

Kocaeli'den İstanbul Tuzla'ya, Ankara Mamak'tan Yenimahalle'ye, Bursa'ya eğitimin sorunlarını tartışıyor, çocuklarımıza, gençlerimize sağlıklı, nitelikli, ücretsiz eğitim olanaklarının koşullarını, çözülmez dediğimiz dertler karşısında çözüm yollarını birlikte arıyoruz. Taleplerimizin kolay olmadığını biliyoruz ama çözüme giden yollardaki taşları bir bir koymaktan, taleplerimizi, ihtiyaçlarımızı yüksek sesle söylemekten geçtiğini de görüyoruz.

19. Gençlik Yaz Kampında buluşup geleceğinden 1 hafta çalan genç kadınların deneyimleri, umutları, geleceği birlikte inşa etme hayalleri ayrıca renklendiriyor sayfalarımızı.

İşçi kadınların "Sendika nedir?" tartışmaları sürerken, belediye iş kolundan sağlık iş koluna devam eden toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde kadınların taleplerini dile getirdiği bir kürsü oluyor dergimiz. İki aya yaklaşan ETF işçilerinin direnişi, deneyimleri kadın işçilerin bu direnişten, örgütlü mücadeleden nasıl öğrenerek ilerlediklerini gösteriyor.

Evdeki ve işyerindeki tacize, şiddete karşı kadın işçilerin örgütlü duruşu güç veriyor her birimize.

Uzun zamandır hikayeleriyle bize kahkahalar attıran Ayşe'nin veda yazısı içimizi burksa da yeni hikayelerin anlatılmasına kapı aralıyor...

Hangi bölgede, hangi coğrafyada olursak olalım hangi ırktan olursak olalım konuştuğumuz, susmadığımız, hüznümüzle, sevincimizle, derdimizle, çözüm önerilerimizle birbirimizin hayatlarına ortak olduğumuz bir dünyaya pencere açıyor yine Ekmek ve Gül. Bu pencereden göreceğimiz manzarayı ferah feza bir hale getirmek için daha çok çaba göstermenin zamanı şimdi. E o zaman haydi...

ekmek ve gül
posta@ekmekvegul.net

Kapak çizimi: Ekmek ve Gül (Kapak çiziminde kullanılan unsurlar: Freepik ve Icons8) - Sunu görseli: Canva

Günlük **EVRENSEL** Gazetesi'nin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli
Bülten Basın Yayın Reklamcılık
Tic. Ltd. Şti.

Adına Sahibi: Kürşat Yılmaz
Genel Yayın Yönetmeni: Fatih Polat
Sorumlu Yazışleri Müdürü: Görkem Kınacı

Yönetim Yeri: Mehmet Akif Ersoy Cad. Mehmet Çıbıkcı İş Merkezi No: 2 K: 2 İşyeri No: 21 Şirinevler/B.Evler-İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım AŞ **İstanbul Baskı:** Kuzey Veb Ofset San. Tic. Ltd. Şti Tayakadın Mah. Yassıören Cad. No:75/1 Arnavutköy/İstanbul Tel: 0212 682 61 62 **Adana Baskı:** Arslan Güneyyoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Yeni Doğan Mh. 2108 Sk. No: 18/A Yüreğir/ADANA **Ankara Baskı:** Arslan Güneyyoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Saray Osmangazi Mh. Sütçü İmam Sk. 2108 Sk. No: 33 Pırsaklar/ANKARA **İzmir Baskı:** Arslan Güneyyoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Metal İşleri San. Sit. 2. Cadde No.93 Kısıkköy, Menderes/İzmir

‘Her okulda bir öğün ücretsiz, sağlıklı yemek’ talebini her yerde yükseltelim!

Bu talep; okullar açıldığında çocukların beslenme çantasına ne koyacağını kara kara düşünen kadınların talebi... Sınıflarda teneffüs zilin sesinden çok çocukların karnının gurultusunu duyan öğretmenlerin talebi... Bir dilim ekmek, bir meyvenin girmediği boş çantaların “ağırlığını” sırtlanan çocukların talebi... Geçmediğimiz köprülere, devleti milyarlarca lira borç batağına sokup, hasta taahhüdü ile şehrin en uzak yerlerine inşa edilen hayalet hastanelere, ücra köşelere temeli atılan, yolcu taahhüdü ile cebimizden milyarlar aktarılmasına kılıf yapılan hava alanlarına ayıracak bütçe varken çocuklar için bir öğünün devlet tarafından karşılanmasına bütçe bulamayanlar, bizim karnımız bu laflara tok, çünkü çocuklar aç!

Geçen yıl bu ülkede her 4 çocuktan biri okula aç gitti. Bu sene, ağırlaşan ekonomik zorluklar, enflasyon, her gün artan zamlar, geçimin zorlaşması yüzünden bu sayı artacak.

Bütün kadınlara, derneklere, muhtarlara, emek ve meslek örgütlerine, çocuk hak örgütlerine, okul aile birliklerine, veli gruplarına, mahalle inisiyatiflerine, platformlara çağırıyoruz: Yerel yöneticilere, en alttan en üste sağlık ve eğitimden sorumlu devlet yetkililerine bu sesi duyuralım! Birlikte başarabiliriz. Okullarda bir öğün ücretsiz yemek haktır! Bu hakkın gereğini yerine getirmek için imkân da var, zorunluluk da... Hadi, harekete geçelim!

BESLENME HAKKI ÇOCUKLARIN YAŞAMINI DOĞRUDAN ETKİLER

SAĞLIKLI, doyurucu ve besleyici gıdaya erişim, ailesinin imkânlarına bağlı olmaksızın her çocuğun hakkı. Bu hakka erişim çocukların bugünkü fiziksel sağlıklarını, bilişsel/zihinsel gelişimlerini, akademik gelişimlerini ve okula devamlılıklarını etkilemekle sınırlı kalmıyor. Yetersiz beslenme okuldan yeterli kadar faydalanamama, akademik başarısızlık, okulun erken terki ve çocuk işçiliği, çocuk yoksulluğu, ileri yaşlarda ortaya çıkacak kronik sağlık sorunları gibi sadece bugünü değil gelecekle de etkileyecek çok boyutlu sonuçlara ve eşitsizliklere yol açıyor.

Beslenme hakkı, koşulsuz olarak her çocuğa sağlanması gereken temel bir hak. Bu hakkı sağlamak devletin ertelenemez görevi. Bunun etkili, pratik, hayata geçirilmesi mümkün ve milyonlarca çocuğun yaşamını doğrudan etkileyecek yöntemlerinden biri ise okullarda çocuklara ücretsiz öğünler sağlanması.

GEÇİM DERDİ AĞIRLAŞIRKEN BU TALEP ÇOK DAHA ACİL!

HER gün en temel ihtiyaçlara gelen zamların, ücretlerin her geçen gün erimesinin, işsizliğin, yoksulluğun artmasının milyonlarca işçi-işsiz, emekçi, yoksul için karşılığı, çocuğuna yeterli, sağlıklı hatta asgari beslenme olanakları sağlamamak oluyor. Yapılan araştırmalar, haberler gösteriyor ki ailece öğün atlanmanın, çocuklara koyulan beslenmenin giderek küçülmesinin, çocuğa hiç beslenme koyamadan okula göndermenin, açlıktan okulda bayılan, sıranın üzerinde uyuklayan çocukların, beslenmesi olmadığı için okula devam edemeyen çocukların, okul terklerinin sayısının yaygınlaşıyor olduğunu apaçık ortaya seriyor.

KAYNAK VAR! YETER Kİ ÇOCUKLAR İÇİN KULLANILSIN...

YOKSULLUĞUN en derin, acımasız ve kalıcı olarak çocukları etkilediği bu ortamda çocukların hiç değilse açlığa mahkûm edilmekten kurtulması aslında zor değil. Okullarda ücretsiz bir öğün besleyici yemeğin devlet tarafından sağlanması mümkün. Okullarda ücretsiz yemek sağlanması sadece bugünün konusu değil; yıllar öncesinden beri gerekliliği gündemde olan, araştırmalara konu olan, çeşitli biçimlerde hayata geçirilen, etkileri tespit edilen, bugün de dünyada yüzden fazla ülkede yaşam bulan bir uygulama. Nitekim Türkiye’de de birkaç yıldır Milli Eğitim Bakanlığı tarafından taşınmalı eğitim sistemi için ücretsiz yemek uygulamasına geçileceği duyuruluyordu. Çok büyük kaynaklara gerek olmadan ücretsiz yemek sağlanabilir ancak burada mesele kaynak yokluğu değil, kaynakların nereye ayrılacağına karar verilirken yapılan tercihler. Geçmediğimiz köprüler, ulaşamayan hastane doluluk taahhütleri, bir günde silinen binlerce dolarlık vergi borçları için kaynak var! Çocuklar ve onların geleceğini bu denli etkileyen bir sorunun çözümü için kaynak yok öyle mi? Buna kimse bizi inandıramaz. Ayrıca, temel hakların kullanımında, çocuklar söz konusu olduğunda devlet maliyet hesabı yapamaz!

OKULDA BİR ÖĞÜN ÜCRETSİZ YEMEK BU YOKSULLUKTA NE İŞE YARAR?

- ✓ **OKULDA** verilen yemek ile çocuğun toplam sıcak yemek tüketiminin yüzde 16'sı karşılanabilir; bu da yoksul bir ailenin çocuğu için yaptığı harcamanın yaklaşık yüzde 10'una denk gelir.
- ✓ Okul devamsızlığı ve okul terkinin azalmasını sağlar.
- ✓ Beslenme bozukluklarının engellenmesinde ve sağlıklı yemek yeme alışkanlıklarının küçük yaştan oluşturulmasında rol oynayarak uzun vadede ortaya çıkacak kronik hastalıklar engellenir.
- ✓ Uzun vadede cinsiyet ayrımcılığının azalmasına katkı sağlar.
- ✓ Ekonomik krizlerin yarattığı toplumsal et-

- kilerin olumsuz koşullarda, çocukları okulda tutan bir sosyal destek önlemi olarak işlev görüyor.
- ✓ Sağlıklı beslenmenin önemi nedeniyle öğrencilerin eğitimden yararlanma potansiyelini artırır, okul başarısını artırır, okullaşma oranında da artışa katkı sunar.
- ✓ Çocuğun kısa ve uzun vadede yaşam kalitesini çok yönlü olarak artırır; vitamin ve mineral eksikliğine bağlı sağlık sorunlarını azaltır.
- ✓ Çocuğun sağlığını ve fiziksel gelişimini olumlu etkiler, bağışıklık sistemin güçlendirir, enfeksiyonlara karşı direncini artırır, yemek yeme alışkanlıklarını iyileştirir, beslenme bilgisini artırır.

ÜCRETSİZ YEMEK ÇOCUKLARI KORUR!

YETERLİ ve sağlıklı gıdaya erişim çocukların temel hayati ihtiyaçlarından. Bu ihtiyacın ebeveynlerce karşılanıp karşılan(a)mamasının takibinin yapılması; karşılan(a)mıyorsa bunun sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması çocuk koruma sisteminin bir parçası. Bu ise Sağlık Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı sorumluluğunda. Bu nedenle birçok ülke örneğinde de okullarda ücretsiz yemek programı konusunda sorumluluk alan kurumlar sağlık ve eğitim kurumları oluyor. Okulların, eğitimin yanında çocukların korunması kapsamında da önemli işlevleri var; çocukların beslenme durumlarının takip edilmesi ve yeterli beslenmelerinin sağlanması da koruma görevleri arasında.

KİMLERLE NE YAPABİLİRİZ? NASIL YAPABİLİRİZ?

PARASIZ VE BİLİMSEL EĞİTİM HAKKININ AYRILMAZ BİR PARÇASI

PARASIZ, bilimsel ve demokratik eğitim yıllardır öne çıkan taleplerden biri. Kayıt için ve eğitim sırasında harcanan paraları düşündüğümüzde eğitim devlet okullarında dahi oldukça masraflı. Eğitimin tamamen ücretsiz olmasının mümkün olduğu konusunda halkta var olan bilgi ve beklenti uzun süredir törpülenmiş durumda. Ücretler tepemize bine bine ücretsiz eğitimin hak olduğu unutturulmuş durumda neredeyse. Oysa devlet herkese herhangi bir ücret ödemediği eğitim sağlamakla yükümlü.

Parasız eğitim talebi ise sadece kayıta ücret ödenmemesini, kitap kırtasiye ücreti ödenmemesini, okulun temizliği, bakımı-onarımı gibi ihtiyaçların

velilerden karşılanmamasını kapsamıyor; parasız eğitim, eğitime devamı doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyecek her türlü ihtiyacın ücretsiz olarak sağlanmasını içeriyor. Dolayısıyla okul süresince beslenmenin devlet tarafından ücretsiz olarak karşılanması talebi, yıllardır var olan parasız, bilimsel, nitelikli eğitim talebimizin ayrılmaz bir parçası.

Evet bugün ekonomik koşulların geldiği nokta okullarda ücretsiz yemek verilmesi talebini çok daha can yakıcı ve acil hale getirmiş durumda ancak ücretsiz yemek istediğimiz yalnızca bugünle ve bugün yaşadığımız ağır koşullarla sınırlı değil.

OKULLARIN çocukların hayatındaki yeri ve okul beslenmesinin ücretsiz sağlanmasının olabirliği bir yanda, bunu sağlayacak kaynakların kullanımına karar veren siyasi irade başka bir yanda...

Çocuklarımızın bugününde ve geleceğinde son derece önemli bir yerde olan beslenme hakkını hayata geçirmek, geleceğimizi karar vericilerin ellerinden almak için; her okulda ücretsiz bir öğün yemek verilmesi için kurumları harekete geçirecek, zorlayacak bir mücadele son derece önemli. Bunun için de başta ebeveynler olmak üzere çocukların temel haklarının sağlanmasında sorumluluğu olan ve bundan etkilenen herkesi dâhil edeceğimiz geniş, yaygın, yerel birlikliklere ve dayanışmalara ihtiyacımız var.

Ebeveynler, veli örgütlenmeleri, öğretmenler, eğitim sendikaları, mahallelerde muhtarlar, dernekler, vb. yer alacak herkesle bir araya gelerek ücretsiz yemek sağlanmasında görevi bulunan herkesi sorumluluklarını yerine getirmeye çağıracağız, harekete geçmelerini sağlayacak bir inisiyatif ortaya koyabiliriz. Çocuklarımızın bugünleri de gelecekleri de karşılanması çok mümkün ve hatta basit olan ihtiyaçlar yüzünden karanlıkta kalmaları!

Gelin, ülkenin dört bir yanında bu talebi hayata geçirmek için el ele verelim.

'OKULLARDA 1 ÖĞÜN, SAĞLIKLI, ÜCRETSİZ YEMEK' KAMPANYASINDAN NOTLAR: Birlikte başarabiliriz!

Selda ARSLAN
Reyhan BAŞARAN
Kocaeli

“Okullarda 1 öğün sağlıklı, ücretsiz yemek her çocuğun hakkı” başlıklı imza kampanyamız mayıs ayından beri Kocaeli'nin farklı ilçe ve mahallelerinde açtığımız stantlar, kurum ziyaretleri, ev toplantıları ile devam ediyor. Stantlarımızı ziyaret eden veya evinde misafir olduğumuz her kadın ile ortaklaştığımız sorunumuz geçinmiyor olmamız.

Türkiye'de uzun süredir yaşanan ekonomik kriz işçi ve emekçi halkı adeta açlıkla boğuşur hale getirdi. Zaten yoksul olan halk en temel ihtiyacı olan beslenmeyi tasarruf listesine eklemek zorunda kaldı. Gıdadan kırtasiyeye, faturalardan ev kiralarna yaşamımızı ipotek altına alan zamlar kadınların omuzlarına artık kaldıramayacakları yükler bindirdi. En temel hak olan sağlıklı beslenme talebimizin haklılığı tartışılmaz duruma geldi.

EN ÇOK KADINLAR SAHİP ÇIKTI

Kocaeli Ekmek ve Gül Kadın Dayanışma Derneği olarak başlattığımız imza kampanyamızı destek ve dayanışmayı büyütürken sürdürmekteyiz. Özellikle her yaşta ve meslekten insanların stantlarımızda imza vermektan çekinmemesi ve oldukça yoğun ilgi göstermesi bu talebin aciliyetini gözler önüne seriyor. Bu süreçte en çok yıpranan, çocuğun beslenme sorununu üstlenen kadınlar oluyor. Markette pazarda ucuzun da ucuzunu bulmanın, sofraya ne yemek konulacağını derdi de yükü de kadınların omzundaydı hep. Bu nedenle kampanyayı en çok kadınlar destekliyor, stantlarda yanındakileri de imza atması için teşvik ediyor, kampanyamızı yaygınlaştırıyor. Çeşitli mahallelerden

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

gönüllü olarak stantlarımızda görev alan kadın arkadaşlarımız oldu. Ellerinde kampanyamızın broşürleriyle velilere seslenip imza istediler. İmza atarken zaman zaman yoldan geçenlere “Siz de buraya imza atmalısınız” diye seslenen kadınlar dayanışmanın ve bir talep etrafında birlik olmanın heyecanını yaşattı hepimize.

GENÇLERİN İMZASI GERÇEĞİN İSPATI

Ücretsiz bir öğün yemek talebi gençlerin “Öğrenci aç zaten, tabii ki imzalayalım abla” gibi acı esprileriyle, imza foyümüzdeki meslek kısmına “geleceğin işsizi, dilenci, hırsız, yüksek lisanslı mağaza çalışanı” yazarak umutsuzluklarını ama aynı zamanda da destek ve dayanışmalarını gösterdiler.

AYRILACAK BÜTÇE VAR!

Milli Eğitim ve Sağlık Bakanlıklarının bütçelerinin

den pay ayrılarak her öğrenciye gıda yardımı yapılacağı açıklamasının üzerinden 4 yıl geçmesine rağmen hâlâ böyle bir çalışma için adım atılmadı. Bunun yanı sıra mayıs ayında Cumhurbaşkanlığı kararı ile Türkiye Maarif Vakfına Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden 1 milyar 871 milyon lira aktarılacağı Resmi Gazete'de yer aldı. Ülkenin kaynaklarının her yıl tarikat ve cemaat yurtlarına, vakıflara acımasızca aktarıldığını biliyoruz. Milli eğitimin, okullarda öğrencilere bir öğün ücretsiz yemek verebilecek bütçe ayırabilme gücü var elbette. Sağlıklı beslenme her çocuğun hakkıdır, bu hakkı güvence altına almak, hayata geçirmek de devletin sorumluluğudur.

Biz bu kampanyayı Kocaeli'nin her yerinde yaygınlaştırarak sürdüreceğiz, yerel yönetimlerin, tüm devlet kurumlarının, ilgili bakanlıkların bu talebimiz doğrultusunda harekete geçmeleri için mücadele edeceğiz.

Ekmek arası ekmekten beslenme mi olur?

Gizem ÇELİK
Esenyalı-İstanbul

OKULLARIN açılmasına sayılı günler kala bizler kara kara düşünmeye başladık. Masraflar o kadar çoğaldı ki hangisine yetişelim şaşırдық. Bu dönem çocuğuma en az iki tane okul tişörtü almam gerekiyor, tanesi 150 lira. Sadece bu kadarla da bitmiyor; ek kitaplar, defterler ve kırtasiye malzemeleri de... Okul alışverişini sırasında karşılaştığım arkadaşlarımla konuştuğumda “Okullar açılıyor her şey o kadar pahalı ki neleri nasıl alacağım bilmiyorum” diyor. İki çocuğu olan bir arkadaşım, “Çocuklara kışlık mont bot almam lazım. Okul malzemelerini hesaplayınca en az 3 bin lira tutuyor. Benim eşim asgari ücret alıyor, neyi nasıl yapacağım, çocuklara nasıl yetişeceğim hiç bilmiyorum” diyor.

Konu çocukların beslenme çantasına geliyor. Geçen yıl öğretmenimizin verdiği beslenme listesine sadece bakabiliştik. Çünkü süttan yumurtaya, beyaz peynirden meyveye her

şey ateş pahası, çoğu ailenin listedekileri alacak bütçesi olmadığı için listeden vazgeçti öğretmenimiz de. “Devlet okullarında bir öğün ücretsiz yemek olsa, gerçekten beslenseler güzel olmaz mı?” diye sorduğumda “Tabii ki güzel olur” diyor arkadaşlarım.

İki çocuğu olan arkadaşım, “Çocuklarımla beslenmesine hiçbir şey koyamıyorum, yeterince beslenemiyorlar. Her gün ekmek arası bir şeyler yapıyorum, ekmek arası ekmek yiyorlar. Çünkü ekmek arasına koyduğum gıdaları o kadar az koymak zorundayım ki, hem yarına arttırabileyim hem de diğer çocuğun beslenmesine de kalsın. Artık dışarıdan bir şey almak çok zor, önceden en azından süt veya meyve suyunu alabiliyordum, şimdi onu bile her gün

alamıyorum. Markete girsem çocuklarla, gözleri hep başka şeylerde kalıyor. Onların istediğini alamayınca daha çok zoruma gidiyor” diyor ve ekliyor “Çocuklarımıza dışarıdan hazır su alamıyoruz, suyunu evden dolduruyoruz. Evdeki su damacanası bitince değiştiremiyoruz, yeri geldi mi suluklarına çeşmeden akan suyu dolduruyoruz. Hayatımız hep bir şeylerden kısmakla geçti, artık çocuklarımızın beslenmesinden de, okulundan da kısmak zorunda kalıyoruz. Çünkü açlık sınırının altında yaşıyoruz. Elimize geçen paraıyla çocuklarımızı okutmaya çalışıyoruz. Bizim çocuklarımızın da hakkı sağlıklı beslenmek...”

Her okul döneminde çocukların sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesinin öneminden bahsediliyor.

Kahvaltı yapmadan okula gitmek zorunda kalan ya da beslenmesinde sadece tek çeşit olan, meyve bile olmayan çocuklar için neler yapılacağı konuşulmuyor. İlkokuldan liseye kadar tüm devlet okullarında bir öğün ücretsiz yemek verilse evine sebze, meyve girmeyen çocuklar bu sayede sağlıklı beslenebilir.

Görsel: Freepik

Öğretmenleri tezgahlar, öğrencileri müşteri haline

Sultan SAYGILI
Ankara

Geçen dönem okullar ödeneksiz bırakılmış, deneme sınavları ve “kermesler” okulların gelir kaynağına dönüşmüş, yoksul semtlerde velilerden destek az olduğundan “paran kadar hizmet” politikası hayata geçirilmiş!

Okulların giderlerini velilerin sırtına yıkma hikayesi, başlangıçta 1 TL ile başlamıştı. “1 TL destek nedir ki!” sözleri öğretmenliğe başladığım ilk yıllarda okul idarelerinin velilerin eğitime parasal desteğini sağlamak için sarf ettiği sözlerdi. 1 TL ile başlayan destek bir süre sonra okullara ödenek verilmeyerek okulların temel ihtiyaçlarının velilerin üzerine yıkıldığı bir sürece dönüştü. Ödenek isteyen okul müdürlerine “Toplayamıyorsan neden orada oturuyorsun” cümleleri kuruldu. Ardından iktidarın kendine yakın okul müdürleri atamasıyla, okulların ödeneği, ihtiyacına göre değil, sembolik hale getirildi. Yeterince ödenek verilmeyen okullarda hizmet de velinin

verdiği paraya göre yapılmaya başladı. Bu işlerin öğretmen üzerinden yürütülmesi ile de “öğretmenin değeri” bir banka personeli gibi “veliden topladığı paraya” göre ölçülmeye başlandı.

VELİ VE ÖĞRETMENİN SIRTINDAN EĞİTİM GİDERİ

Zorla ve tehditle ya da çeşitli ikna yöntemi kullanarak okulların ihtiyacı karşılanırken yaşanan problemler, zaman zaman mahkemelere taşındı, suç ve ceza devreye girse de genellikle para toplama meselesi okul idarecilerinin öğretmen üzerinde mobbingine dönüştü. Öğretmenlere, topladığı ya da toplamadığı para oranında değer biçilmeye başlandı. İlerleyen süreçlerde okul idarelerinin öğrenci ve velilerden para toplaması okul aile birlikleri üzerinden yürütülmeye çalışılsa da iş yine dönüp dolaşıp öğretmenin sırtına yüklendi. Başış adı altında ve aidat olarak toplanan paralar, okulların Milli Eğitim Bakanlığı tarafından gönderilen ödeneğinin yerini aldı! Pandemi döneminde bile, yeterince yardımcı

personel ve ödenek verilmediği için okullara, sağlık tedbirlerini almak için okul idareleri veliler üzerinden kendi çözümlerini üretmeye devam ettiler. Özellikle ilkokul öğretmenleri, velileri ve sınıf anneleri üzerinden yetersiz temizlik sorununu velilerden para toplayarak çözmeye çalıştı. Bazı okullarda öğretmenler öğretmen odalarını kendi aralarında para toplayarak temizletmeye ve böylece sağlığa uygun ortam oluşturmaya çalıştı. Yıl sonu kermesleri, yıl boyunca yapılan deneme sınavları ve buradan elde edilen gelir ile okulların ihtiyaçları sağlanmaya, güçlü bir karşı tepki oluşmayınca da bu yöntem kalıcı hale getirilmeye başladı.

Okullarda her ay yapılan deneme sınavı parasını toplamak yine sınıf öğretmenlerinin üzerine yıkıldı. Sınava girmek istemeyen, para getirmeyen öğrenciler üzerinde tehditler de işe yaradı. Sınava giren ve girmeyen öğrenciler sorunu ortaya çıkı. Okul idareleri, kazanç kapısı olarak gördükleri deneme sınavında o kadar ısrarcı oldular ki işin pedagojik boyutunu bir kenara bıraktılar. Öğrencilere deneme sınavlarında, “3 ders saatinde ya sınavı girecek ya da sessizce sınıfta, tenefüse çıkmadan sınavın bitmesini bekleye-

cek-sin” gibi dayatmacı yöntemler sunuldu. Bütün bu sorunlar, okul idaresi-öğretmen-veli-öğrenci sarmalına sıkışıp kaldı.

OKULUN KAZANÇ KAPISI: KERMESLER

Okulların ödenek sorunları okul idareleri tarafından MEB’i işine katmadan sene başı kurullarda gündeme getirilip öğretmenler de dahil edilerek çözülmeye! başlandı.

Milli Eğitimden yeterince ödenek alamayan okul idareleri, öğretmenler ile birlikte kermes planı yaparak, bir işletme mantığı ile kolları sıvarlar. Öğrenci ve veliler artık müşteridir ve bir işletme mantığıyla planlamalar yapılır. Her sınıf öğretmenine, öğrencilerine satması için çekiliş biletleri imza karşılığında verilir. Okul girişine, çocukları heveslendirecek, çekilişte verileceği ilan edilen ve duyurulan birkaç bisiklet, tablet vb. sergilenir. Artık bisiklet ya da tabletler, ekonomik durumu iyi olmayan öğrencilerin hayallerini süslemeye başlar. Her tenefüs, bisikleti olmayanlar, okul girişine sıralanmış bisikletler ve tabletler önünde seyre dalarlar! Öğrencilerin, “Bunlardan birine sahip olmak, sadece sınıf öğretmeninden 20 TL değerindeki çekiliş biletini almaktan geçiyor ve daha fazla bilet alması şansını artırabiliyormuş” duyurusu kulaklarında, hayale dalarlar. İlk çekiliş biletini alanlar bu durumdaki öğrencilerdir.

PAZARLAMACILIĞI KABUL ETMEYEN ÖĞRETMENE CEZA

Okulun ihtiyaçlarını karşılamak için sadece bu satış yeterli olacak mı? Hayır! Okul işletme, veli ile öğrenci müşteri ise daha fazlası gerekir! Öğretmen ve okul idaresi buna da kafa yorar. Okula kermes için gelen öğrenciler çekiliş saatini beklerken acıcaclardır; çözüm olarak ise her sınıftaki öğrencilerden bir yiyecek ya da parasını getirmesi istenir. Pastalar, börekler, sarmalar, içecekler liste halinde tutuşturulur öğretmenin ve öğrencilerin ellerine. Okulun öğretmenleri, idaresi seferber olur çekiliş bileti satmaya. Öğrenciler, öğretmenlere tenefüslerde “Kaç bilet sattınız öğretmenim?” diye sorar. Öğretmen artık pazarlamacı rolüne bürünmüştür, öğrenciler de bu durumun farkındadır! Pazarlamacı rolünü kabul etmeyen öğretmenler okul mü-

Fotoğraf: Evrensel

getiren sistem işte böyle kuruldu

dü-
rünün
odasına
çağrılır, öğret-
menler kurulların-
da bazen açıktan ba-
zen de inceden inceye teh-
dit edilir, sınıf verilirken, ders
programı yapılırken unutulmaya-
caktır bu öğretmenler. En sorunlu
sınıflar bu öğretmene özellikle ce-
zalandırmak için verilir!

YEL DEĞİRMENLERİNE SAVAŞ AÇAN DONKİŞOTLAR

Okulların ödeneksizliği, öğret-
menlerin pazarlamacıya dönüştü-
rülmesine itirazlar edilse de ülke-
nin baskıcı uygulamaları, sendikala-
rın güçsüzleşmesi ve okul idarecile-
rinin atamasında iktidarın yandaş-
lık ilişkisinin de etkisiyle itiraz eden
sayısı giderek azalmaktadır. Kendi-
mi yel değirmenlerine savaş açmış
Donkişot gibi hissediyorum böyle
zamanlarda! Okullarda büyük ço-
ğunluk öğrenci ve velinin müşteri
olduğuna inanmış gibi görünüyör
ya da sessiz kalarak bir nevi destek
oluyor. Bisiklet ve tablet hayali ku-
ran ve bunu gerçeğe dönüştürmek
isteyen birkaç öğrencimin “Belki de
birisinin kendine çıkacağını” dile
getirmesiyle insanlığımın, öğret-
menliğimden utanıyorum! Sendika-
ların güçsüzlüğüne, dönemin baskı-
cı şartları da eklenince, değerler
gittikçe aşınmış durumda! Bir öğ-
retmen arkadaşımın, “Şimdi sen
görev almayarak bir tutum gösteri-
yorsun ama biz orada satış çadırları-
nda güneşin altında senin de gö-
revlendirildiğin ama yapmadığın işi
yapacağız” sözünü duymak işin ne
kadar acınası bir hal aldığını göste-
riyor.

ÖĞRETMENLER TEZGÂH BAŞINA, HAYDİ SATIŞA!

Geçtiğimiz haziran ayında ker-
mesteki koşuturmayı gözlemlemeye
başlamıştım. Elinde çığ köfte tep-
sisi ile geçen bir öğretmen arkada-

şıma öğrencilerin, “Hocaaa kaç
para çığ köfte?” demesi içimi acıtı-
tı. Mikrofondan, “görevli (satıcı)
öğretmenler tezgahlarının başına,
birazdan satış başlayacaktır”
anonsu! Beni bunlardan daha çok
üzün ve etkileyen ise zaten ekono-
mik zorluklar içindeki bir öğrenci-
min poşet içinde 5-6 sigara böreği-
ni öğretmenine teslim edişi, sonra-
sında ise yanımda oturan annesin-
den 5 lira alarak yiyecek almak
için tekrar sıraya girmesi oldu.

Tek kişilik bir eylem yapmış ve
kermes sürecine katılmamış veli
ve öğrencilerimle o koşturmaya ve
telaşa uzaktan bakıyordum. Neye
kızsam? Neyi sorgulasam? Bana
yabancılaşan ve mesleğe yabancı-
laşan bir sürecin seyircisi olarak
kalmak ağrıma gidiyordu. Yiyecek
satışı yapılan çadırlar önünde öğ-
rencilerin sıraya girmesi, öğret-
menlerin öğrencilerine yine öğ-
rencilerinin getirdiği yiyeceği sat-

ma telaşı,
bazı öğren-
cilerin bir-
kaç parça
daha fazla
pasta, börek
almak ya da
daha ucuza al-
mak için öğret-
menlerle pazarlık
yapması... Öğrenci
için tezgâhın başında-
ki artık öğretmeni de-
ğildi, herhangi bir satıcı-
dan farkı yoktu. Hangisi
daha can sıkıcı ve içler
acıydı? Ekonomik kriz
etkisini 3 yıllık pandemi
ile daha artırmıştı.
Okullarda bu durum
kantin önlerinde kısalan
öğrenci kuyruklarından
gözlemlenebiliyorken, öğ-
retmenlerin bu ağır sürecin içi-
ne satıcı rolüyle çekilmesi ise acı
vericiydi.

Haziranın sıcağında, bu satış-
tan bitkin düşen, migreni nükse-
den, tansiyonu çıkan öğretmenleri
görünce işten kaytaran biriy-
mişim hissine kapıldım. Büyük şir-
ketlerin vergi borcu silinirken, ce-
maat ve vakıflara milyarlarca lira
aktarılrken sorun olmayan bütçe,
okullara ödenek verilmeye gelin-
ce, her şey ayaklar altına alınarak
eğitimin bütün yükü veli ve öğren-
cilerle yüklenirken yok oluyor.

Yeni eğitim öğretim yılına ha-
zirandan kalan bu yükü mi de-
vam edeceğiz? Yoksa sessizliğimi-
zi, yalnızlığımızı bir kenara bira-
karak daha yüksek perdeden sesi-
mizi yükselterek, velisi, öğretme-
ni, öğrencisi, okul aile birliği yö-
netimleri, veli dernekleri ve sen-
dikalar ile birleşik topyekün bir
tepki öreerek bu böyle devam et-
mesin mi diyeceğiz?

Fotoğraf: Evrensel

DERSİ BÖLEN TEK ŞEY TENEFFÜS ZİLİ OLMALI, ÇOCUKLARIN KARNİNİN GURULTUSU DEĞİL!

EĞİTİMDE sorun, yanlış uygulama ya da eksiklik denildiğinde
herkesin söyleyecek sözü vardır mutlaka. Fakat eğitimde bes-
lenme sorunu çoğu kişinin aklına gelmez muhtemelen. Evet, eği-
timde beslenme büyük bir sorundur. Çünkü başlı başına eşitlik
ve adalet ilkelerinin sadece kâğıt üzerinde kalmasına neden ol-
maktadır. Düşünün ki bir öğretmen beslenme saatinde yemek
getiremeyen öğrencileri için “Yemeğini paylaşan bir artı kazana-
cak” şeklinde bir ödüllendirme yöntemi geliştirebilir ya da yiyecek
ödüllendirmesi kullansın. Hem çocukların onurunu kır-
madan hem de gönüllü paylaşmayı teşvik adına bu
yola başvursun. Ödüllendirme çeşidi olarak yiye-
ceği kullansın. Bir öğretmen düşünün;
sürekli veli görüşmelerinde beslen-
meyi konu başlığı olarak ele alsın.
Ne kadar utanç verici bir durum
ama burada utanç duyması gereken ne
öğretmen ne veli. Burada utanç duyması gerekenler eğitimde
eşitlik ve adaleti sağlamakla yükümlü olanlar. Köyü, ilçesi, ili fark
etmeksizin Türkiye'nin her köşesinde beslenemeyen, beslenme-
si yeterli olmayan binlerce çocuk var. Okula beslenmesiz gelen
binlerce çocuk... Ya kardeşim bir ekmek peynir de mi koyamıyor
ailesi, hiç mi yok, demeyin. Yok efendim. Olmayan, olduramayan,
iki gün koysa üç gün beslenme koyamayan binlerce ev var bu ül-
kede. Okula günlük bir lira harçlık getiren öğrenciler var bu ülke-
nin her köşesinde. Okulunda kantin var, şanslı sayılır yüzlerce
okula göre ama o kantinde ihtiyaçlarını gideremedikten sonra
var mı bir anlamı?

Bunları nereden mi biliyorum? Onlarlayım her gün, gözüm ku-
lağım, bir elim hep üstlerinde. Tanırım hepsini tek tek. Kim aç, kim
tok, kim açlığını giderebilir, kim eve aç döner, bilirim. Çoğu zaman
söylemezler ama bazen dayanamaz utanarak “Öğretmenim ben
açım” derler. İşte o an yerin dibine girmek istersin. Üzerine şart-
ları, adaleti sorgularsın. Oradasın yaparsın elinden geleni ama ya
diğerleri. Görülüyorlar mı, duyuluyorlar mı? Eşitlik ve adaleti sağ-
lamakla görevli olanlar duysun görsün istiyoruz. En azından okul-
larda bir öğün devlet tarafından karşılanmalı diyoruz. Fiziksel,
sosyoekonomik eşitsizliklerle zaten mücadele ederken öğrenciler
en azından açlıklarını düşünmesinler. Derslerini bölen tek şey ten-
effüs zili olmalı, çocukların karınlarının gurultusu değil.

**Eğitim emekçisi
Yenimahalle/ANKARA**

Çalışan kadınları düşünmeyen 'kreş' düzeni

BAKIM YÜKÜ ZATEN AĞIR, DAHA DA AĞIRLAŞTIRMAYIN!

Merhaba, Ben Zehra, İzmir'de yaşıyorum, dört yaşında bir kızım var. Bu yazıyı yazmamın nedeni kızımın bakım ve eğitim sorumluluğunu yüklenirken karşılaştığım sorunları anlatmak.

Aslında İstanbul'da yaşıyorduk, eşim de ben de çalıştığımız firmaların idari kadrosunda yer alıyorduk. Kızıma hamile kaldığımi öğrendiğimde ilk duyduğum ona yetebilen bir anne olmaktı. Çünkü annem ve babam biz büyürken yanımda değillerdi. 80'li yıllarda uzun süre tutuklu kaldılar. Bizi anneannem büyüttü, anneannem elbette severdi bizi ama yine de anne gibi olmuyordu. Cezaevi vb. engeller kalksa da annemle aramızda çocukluluğumdan başlayan uzaklık hâlâ devam ediyor. Kızımın bunları yaşamaması için elimden geleni yapıyorum. Doğumdan sonra yarı zaman-

lı olarak işe devam ettim. Bebekliği beraber geçirme fırsatını güzel yaşadık ama tam zamanlı çalışmamışçasına iş yapmama rağmen tüm haklarım yarıya düşürüldü, sigortam yarım yatırıldı, yemek param tamamıyla kesildi, işim gereği kullandığım internetin gideri karşılanmadı. Çocuğum içindi, gözüm görmedi.

Kızımı İstanbul'da büyütme istemedim, ailelerimiz çocuğumuzu tek başına yetiştirmemize izin vermiyordu ve bunu onlara anlatmak yoruyordu beni. Eşimi İzmir'de yaşamaya ikna ettim. İşimizi, evimizi, arkadaşlarımızı, ailelerimizi geride bırakıp, hiçbir tanıdığımızın olmadığı bu yabancı kentte yaşamaya çalışıyoruz. Ben İzmir Büyükşehir Belediyesinde İZELMAN işçisi olarak çalışıyorum. Başlarda Büyükşehir Belediyesinde çalışmanın yaşamımızı kolaylaştıracağını düşünüyorduk. Kreş vardı, sosyal ve ekonomik haklar

da oldukça iyi anlatılıyordu. Ancak yaşadıkça öğrendim ki hiç de kolay değil. İZELMAN'a ait kreşlerin yetersiz olması, çalışanların çocukları için yetersiz olması, yaz aylarında kapalı olması gibi başat sorunlar çıktı karşıma. Diğer yandan küçük çocuğu olan annelerin her gün çocuğuna kreşe gideceğini anlatması, çocuğu buna ikna etmesi de çok zor ve bu bazı günler zaman alıyor. Böyle günlerde anneler işe geç kalmak zorunda kaldığında, yöneticilerin insafına bırakılmak da hayli güç bir durum ortaya çıkarıyor.

Kreş sorununu aşmak için anaokulu gibi çözümler aradım, fakat ücretler öyle yüksek ki eli yüzü düzgün bir anaokuluna kayıt yaptırabilmek için maaşın çoğunu vermek zorundaydım. Çocuğuma ken-

dim bakmaya karar verdim. Bunu yaparken yine yarı zamanlı çalışıp tüm haklarımın yarıya indirilmesini kabul etmek zorunda kalacağım.

Bakım ve eğitim yükünü bu kadar ağırlaştırılan mekanizmalar yeniden düzenlenmeli bence. Kreşler artırılmalı, küçük çocuğu olan annelerin iki dudağının arasındaki günlük keyfi tutumlara bırakılmamalı. Çalışma saatleri oldukça uzun, akşam eve döndüğümüzde çocuğumuzla vakit geçirmek, onun bilgi/beceri gelişimi için yapılması gerekenlere enerjimiz kalmıyor. Bu yüzden tam zamanlı çalışma sürelerimizin de yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum.

**Zehra
İZMİR**

Neden çocuklarımızın gözü başka çocukların aldıklarında kalsın?

Eylülün ayak sesleri, ebeveynlerin okul harcamalarıyla beraber gümbür gümbür duyuluyor. Bu sesleri en yakından duyanlardan biri de benim. Çocuklarımdan biri yedinci sınıfa geçti, diğeri ise birinci sınıfa başlıyor. Ben de, binlerce diplomalı işsizlerden, daha doğrusu diplomalı ev hanımlarından biriyim. Kimse evde oturmak için okumaz, benim de birçok genç gibi hayallerim elimden kaydı yıldızlara...

Ben ev hanımıym, eşim de bir fabrikada işçi. Eşim, asgari ücretin üstünde bir maaş almasına rağmen son birkaç ayda alım gücümüz inanılmaz ölçüde düştü. Temel ihtiyaçlar dahi lüks oldu. Çocuklarıma çikolata almamak için onlarla markete girmekten bile kaçınır oldum. Şu an kendi yaşadık-

larımı yazsam da birçok kadının sesi olduğumu bilecek yazıyorum. Yalnız olmadığımı biliyorum.

Büyük oğlumun eğitim harcamaları elbette daha fazla. Üstelik, ergenlik çağında olduğu için beğen-dirmek de ayrı bir dert. Birçok genç gibi marka takıntısı da var. Alacağı her şeyi "Arkadaşlarım beğenir mi? Bunu alsam ne derler?" düşüncesiyle almak istiyor. Bu bizi daha çok zorluyor. En ucuz zincir marketlerde bile bir defter 40 liradan başlıyor. Bunun kalem, silgisi vs. ile bin lirayı buluyor. Üstelik içinde hiç kitap yok. Güya kitapları devlet veriyor, fakat yine de destek kitaplar almamız gerekiyor. Almamız gereken klasikler de kabarık bir liste oluşturuyor. Bu harcamaların içinde okul kıyafetleri, servis ücretleri, gerektiği yerde özel derslerin, beslenme

masraflarının hiçbiri yok. Üstelik gönül istiyor ki marketlerden değil, mahalle esnafından, kırtasiyelerimizden yapalım harcamayı. Gerektiğinde veresiye alabildiğimiz vefalı esnafımızdan...

Küçük oğlum da birinci sınıfın hevesinde, sadece o değil ebeveynleri olarak biz de istiyoruz her şeyi yeni olsun. Küçük elleriyle yazmaya ilk başladığı harfin kalem, çantası, kalemliği, beslenme çantası yeni olsun... Neden hep en azla yetinmek, eskiyle avunmak toplumun bir kesimine düşüyor? Neden şükretmeyince nankör atfediliyoruz? Hiç mi sormak, sorgulamak yakışmıyor bize? Neden bizim çocuklarımızın gözü, başka çocukların

aldıklarında kalıyor?

Çocuklarımızı nasıl ki dünyaya getirdik, bakmakla yükümlüyüz. Her şeyin en iyisini sağlamakla... Ama düşündüğümüz gibi gitmediyse hayat! İşsiz kaldıysak, yoksullaştıysak ya da enflasyon canavarı bizi de yuttuysa... Ne yapalım, çocuklarımızı devletin yurtlarına mı terk edelim? Ne olurdu Anayasa'da denildiği gibi eğitim parasız olsaydı da bizde her eylül geldiğinde karamsar düşünmek yerine, balkonumuzda sıcak çayımızı içip, güz yağmurlarını seyredip, sanattan edebiyattan konuşsaydık...

**İlknur TÜRKER
Tuzluca/Yırcı-Ankara**

Aileler 'mahcup', çocuklar 'yük gibi' hissediyor

Pahalılıktan, ekonomik zorluklardan bahsetmediğimiz bir gün bile yok. Şimdilerde en çok söylenen ise "Okullar açılı-yor yandık..."

Çevremde gördüğüm herkeste, çocukları üniversite sınavını kazanınca ilk sevincin ardından kaygılar başladı. Mesela ablam "Üniversite kitapları pahalı, nasıl yapacağım?" diyor.

Bir de İzmir dışında okuyacak çocuk. Zar zor yurda yerleştirecek kadın; ikinci iş yapmaya başladı.

Üç çocuk okutan var. Formaları büyük gelse de küçüğe giydirecek. Bitmeyen defterler kullanılacak.

"Harçlıkları nasıl vereceğim, ikisi de lisede, 20 liraya bir şey alınmıyor, çocuklar aç mı kalacak?" diyor, bir başka işçi arkadaş.

Çocuklar için de sıkıntı tabii. "Ailemin beni okutması bile onlara yükümü gibi geliyor, endişeleniyorum" diyen gençleri başarısızlık korkusu aldı. "Yapamazsam ailemin emeklerini boşa çıkartacağım" diyor. Yeğenimin "Bazen aç kalacağımı bile

düşünüyorum, her şey çok pahalı. Aç da yatsam aileme söylemem, yük olmam" demesi çok üzdü beni. Çocukların yanına evden yiyecek bir şey vermek de ucuz değil artık, kantin fiyatları zaten bizi aşıyor. Bir öğün olsun ücretsiz beslenme olsaydı, çocuklarımız sağlıklı eğitim alabiliyor derdik.

İlkokul, ortaokul ve lise için de öyle. Okul servisleri bu yıl enflasyon oranında zam yapacaklarını belirterek sözleşme yapıyorlarmış. Bir de okul çıkışı çocuğa kim bakacak derdi var, küçükler için. Etütler ateş pahası, benzin zamlarından dolayı bir de servisleri iptal etmişler. Çocuk kendi başına nasıl gitsin?

Kayıt paraları, okulun kırtasiye ve temizlik ihtiyaçları hatta güvenlik personelinin maaşını bile biz ödüyüz zaten.

Aslında hepsi devlete güvenmemekten. Eğer güven olsaydı, yurtlar ücretsiz olsaydı, yemek ücretsiz olsaydı bugün bunları ne aileler ne de gençler düşünürdü.

**Hastane temizlik işçisi
İZMİR**

ÇOCUKLAR DA SORUYOR:

Okul kantininde bu neyin kârı?

Ben çocuklarımın babasından boşanalı beş yıl oldu. Kızım şu an 19 yaşında ve üniversite sınavını kazandı. Oğlum ise 11 yaşında, 6. sınıfa geçti. Ben ise ders saat ücretli öğretmenlik yapıyorum.

Gelen zamlarla birlikte maalesef her şey çok pahalı oldu. Maaşım zaten asgari ücretin altında. Oğlum okulda öğlen yemeği yiyemiyor çünkü ücretli. Evden götürdüğüm kraker, meyve suyu, bir elma gibi sabah acil bir şekilde hazırladığım yiyecekleri yemek zorunda kalıyor. Bir gün para verdim, beslenme koyamadım, koyacak yiyeceğim de yoktu, zamanım da. Dersim erken başlamıştı o gün kantinden tost almış fakat yememiş bile. Akşam eve geldiğinde "Bir daha kantinden hiçbir şey almayacağım" dedi. Çünkü 10 lira verdiği kaşarlı tostun içine yok denecek kadar az peynir koyduklarını ve çok pahalı olduğunu söyledi. Da-

ha 11 yaşında öyle bir söz söyledi ki inanım ben dondum kaldım. "Sen okul kantinisin ya, neyin kârını düşünüyorsun esnaf mısın sen!" diye sitem etti. Şimdi ben bir anne olarak soruyorum: Çocukların ücretsiz, nitelikli, sağlıklı bir eğitime erişimini devlet ücretsiz olarak sağlamalıyken neden Türkiye'de biz bunu yaşayamıyoruz? Üstelik maddi durumu olmayan çocuklar zaten evden bile beslenme götüremezken okulda nasıl para verip öğlen yemeği yiyecek? Okula giden çocuklar bu şekilde düzenli bir yemek yeme imkânları sağlayamadıktan sonra nasıl beslenecek bu çocuklar? Nasıl sağlıklı ve akıllı, okuyan, başarılı gençler olmalarını bekleyeceğiz? Geçinmek zaten çok zor hale gelmişken tek maaşlı ebeveynler nasıl gelecek verecek evlatlarına?

**Ücretli öğretmen
Yenimahalle/ANKARA**

Fotoğraf: Volkan Pekal/Evensel

KIZ MESLEK LİSESİNDEN MANZARALAR:

'0 artık gelmeyecek hocam...'

Berrin KILIÇ
Adana

Son haftalarda, her yer okulların açılacağı müjdeliyle(!) dolu. Mağazaların vitrinleri, market reyonlarının görüntüleri değişti. Deniz ve tatile dönük ürünler geriye çekildi, yerlerini okul ve kırtasiye malzemeleri aldı. Sadece vitrinler değil, vitrin önünde yapılan konuşmalar da değişti. Yaklaşık bir ay önce, bir çocuğun vitrindeki deniz topunu göstererek "Biz ne zaman denize gideceğiz?" diye babasını zorlamasına tanık olmuşum. Babası, cevap vermeden sessizce durmuştu. Çocuk ısrarla sormaya devam etti ve hiç beklemediğim bir şey söyledi: "Okul başlayınca, öğretmenim yazın ne yaptığımızı soracak ve ben hiçbir şey söylemeyeceğim." Adam bir iç geçirdi önce ve "Okullar bir açılrsa da selamete çık-sak" deyiverdi sessizce. Koşullar ne kadar olumsuz olsa da insan yine de yeni başlangıçlara umutla bakıyor demek ki. Şimdilerde, o vitrinde okul çantaları sergilenmekte. Aynı çocuk, "Ben bu çantayı istiyorum" dediğinde babası "Tamam" diyebilecek mi acaba?

YOKSULUN DERDİ EĞİTİM DEĞİL GEÇİM

Ekonomik şartlar, öğrencilerin eğitim hayatlarını da belirliyor. Çocukların okul öncesi ve temel eğitimlerini alıp alamamaları, yükseköğretime devam edip edemeyecekleri ailenin ekonomik gücüyle ilgili. Öğretmenlikte geçirdiğim her yıl bana hep şunu gösterdi: Tembel, kafası çalışmayan çocuk yoktur sadece eşit fırsatlara sahip olamayan çocuklar vardır. Ze-

kanın geliştirilebilen bir şey olduğu düşünüldüğünde, zekasını geliştirecek bir ortam içinde bulunamayan çocuklar geriye düşüyor maalesef. Bizdeki gibi sınava dayalı eğitim sisteminde de bu çocuklar, başarısız sayılıp sistemin dışına terk ediliyorlar. Çalıştığım okul, yoksul kız çocuklarının devam ettiği bir meslek lisesi. Her an eğitimin dışında kalma riskini taşıyan ve her an ucuz iş gücü olmaya aday çocuklar. Zaten pek çoğu hem okuyor hem de çalışıyor. Kışın çoğunlukla hafta sonları, yazın ise sürekli tarım ya da tekstil işçiliği yapıyorlar. İşin en şaşırtıcı yanı ise bizim "Hayır, olamaz. Onlar daha çocuk" diye baktığımız bu durumu kanıksamış olmaları. Ya küçüklüklerinden beridir çalıştıkları için ya da çevrelerinde de hep böyle olduğu için garipsemiyorlar. Pek çoğu ve aileleri için okul ya da eğitim bir şey ifade etmiyor. Önemli olan geçinmek. Sorunlarına bir çözüm bulamayınca, daha doğrusu çözüm, bir öğretmen olarak bizim bulabileceğimiz bir şey değilse cevapsız kalıyoruz.

İLK SINAV: OKULA GELEBİLMEK!

Bu yıl da önceki yıllarda olduğu gibi bir yandan yeni başlayanlara "Hoş geldin!" diyeceğiz, bir yandan da eski öğrencilerimizi kontrol edeceğiz. Gelmeyenlerin akıbetini soracağız ve aslında aşına olduğumuz o cevapları alacağız: "O gelmeyecek artık hocam. İşe girdi o, artık çalışacakmış..." Şartlar, bu kız çocukları için hep zordu ancak bugünlerde imkansızlaşıyor maalesef. Zaten, özellikle kız çocuklarının okumasına pek de razı olmayan bir çevrenin içinden çıkıp geliyorlar. Bu duruma ekonomik engeller de ek-

lenince bu çocukların evlerinden, kölelerinden çıkabilmeleri onların verdikleri ilk sınav oluyor. Süreç içinde yol parası, okul masrafları, beslenme giderleri de eklenince aileler ilk tasarrufu çocuğu okuldan çekerek yapıyorlar. Bütün bu sorunları bir şekilde aşip 4 yılını tamamlayan öğrenci ve velilerin beklentisi üniversite oluyor. İşte asıl zor olan da bu. Üniversiteye girmenin, normal bir Anadolu lisesi öğrencisi için bile çok zor olduğu bu sistemde bir meslek lisesi öğrencisinin bu sınavı geçmesi neredeyse imkansız. Aynı eğitim süreçlerinden geçmeyen bu öğrencilerden aynı başarıyı beklemek hayal kurmaktır tek kelimeyle.

AİLELERİN 'BU İLDEKİ ÜNİVERSİTEYİ YAZ' BASKISI

Bu durumu fırsata çeviren etüt merkezleri hayal tacirliği yapıp bunu da fa-hiş fiyatlara satma yarışındalar. Hafta sonları, okulda verilen kurslara yol parası sebebiyle gelemeyen bu çocukların bir etüt merkezine yazılmaları mümkün değil. Hadi yazıldı ve sınav sonucunda yeterli bir puan aldı diyelim, ne yazık ki bununla da bitmiyor. Özellikle bu sene, üniversite tercihlerinde belirleyici olan barınma sorunu. Öğrenci ve velilerin sevinçleri, hevesleri kursaklarında kaldı. Gerek öğrencilerimden gerekse çevremden tanık olduğum şey, tercihlerin öncelikli olarak yaşanan ildeki üniversiteden yapılmasıydı. Başka iller tercih dışı bırakıldı, puanı yetmeyen çocuklar da açığa kaldı. Hal böyle olunca, bu çocukların önüne iki yol çıkıyor: Ya hayallerini gelecek yıla bırakıp yeniden dene-yecekler ya da hayallerinden vazgeçip iş-sizler ordusuna eklenecekler.

GELECEK İÇİN, HEP BİRLİKTE!

Peki, nasıl olacak? Sürekli aynı sıkıntıları yaşamaktan usandık artık. Sorunların birini tüketmeden yenileri ekleniyor. Sadece birkaçını sıraladığımız bu sorunlar aslında çözümün nasıl olması gerektiğini de bize gösteriyor. Bu ülkenin sorunlarının başında eğitim gelmekte ve eğitim anlayışı bu şekilde olduğu sürece listenin birinci sırası olmaya da devam edecek. Sadece öğretmenler, veliler, öğrenciler değil, bu toplumun bir parçası olarak hepimiz "eğitimin herkes için ve eşit koşullarda olmasını" ısrarla istemeliyiz. Eğitim; sadece parası olanın yararlanacağı bir hak değildir, olmamalıdır. Eğitim, parasız ve ulaşılabilir olmalıdır.

Tam da bu noktada, köy okullarının önemi bir kez daha ortaya çıkıyor. Koşullar bu kadar denk değilken amacı sadece elemek ve umutları sömürmek olan bu sınav sistemi de terk edilmelidir. Eğitimcisiyle, doktoruyla, mühendisiyle, işçisiyle, genci, yaşlısı, çalışsın, çalışmayanı kısacası toplumun tüm bileşenleri olarak "Parasız, bilimsel, laik ve eşit koşullarda bir eğitim" talebimizi her ortamda ve her şekilde dile getirmeye devam etmeliyiz. Sömürüye dayanmayan bir gelecek inşa etmek istiyorsak sömürden uzak bir eğitimden başlamalıyız işe. Neden birleşmeyelim, neden çoğalmayalım? Neden bizlere dayatılan haksızlıklara, eşitsizliklere, adaletsizliklere karşı bir güç olmayalım? Bu da aynı şikayetleri dile getiren kalabalık yığınlar olmaktan çıkıp örgütlü bir toplum olmakla mümkün. Bizler birer birer çoğaldıkça, bu korkunç düzenin tuğlaları da birer birer azalacaktır kuşkusuz.

Gelecek gençliğin ellerinde...

Ezgi CANSEL
Bursa

Bir masada tek başıma, elimde birkaç öğrencimden gelen mektupla oturuyorum. Bu kez çiçeği burnunda olanlar onlar, çiçeği burnunda üniversite öğrencisi hepsi. Çok mutlular istedikleri bölümlere yerleştikleri için, hayallerine giden yolda ilk adımı atmışlar.

Ama mutlulukları kısa sürüyor çünkü var olan gerçekliği kapı dışarı edemiyorlar tercihler açıklandıktan bir süre sonra. Günümüz Türkiye'sinde genç birer kadın olarak farklı şehirde üniversite kazanmış olmak onlar için pek çok sorunu da beraberinde getiriyor. Öfkeli, kaygılı ve tedirginler... Nasıl barınacaklar? Nasıl geçinecekler? Nasıl yaşayacaklar? Bu sorulara kısa vadede içlerini ferahlatacak bir cevap veremiyorum. Ama farkındalar ki geleceği beraber değiştirebiliriz.

Tüm o sıraladıkları sorunlara rağmen "sev-gilerle" diyerek bitiriyorlar yazılarını. Kalpleri çiçek gibi çünkü. Şimdi buraya o mektupları iliştiyorum. Şairin "Buraya bir inanç, bir inat koydum. Tut ki unuttun tekrar bak, o inat neyse sen osun" dediği yerden...

MÜŞTERİ DEĞİL ÖĞRENCİYİZ!

MERHABA. Ben 19 yaşında, şehir dışında üniversite kazanmış genç kadın öğrencilerden biriyim. Kazanma sevincimin önüne geçen birtakım kaygılar var. Ülkenin geleceği olan biz gençler üzerinde geçim yükü sözkonusu. Yaşadığımız şehirde okumak bile ateş pahası, aileden uzak bir şehirde okuma çabası göstermeyi saymıyorum bile. Maddi sıkıntı içinde yaşayan, asgari ücretle geçinmeye çalışan ailelerin zorluğunu görmezden gelen devletin, gündeme almadığı sorunlar var; yurt, ev, barınma, beslenme gibi... Bu sıkıntıları görmezden gelmeye yönelik gündemler değişmeli, gelecek umutlarımız ekonomik sıkıntılarla söndürmemeli. Okuyarak ailesine, en çok da kendine yararlı insan olabilecek biz gençlerin son düşünmesi gereken ekonomi, eğitim hayatımızdan vazgeçme noktasına getiriyor bizi. Öğrencilerin müşteri gibi kazanç kapısı olarak görülmelerine son verilmeli, gelecekte işsizlik sorunlarıyla baş başa kalmalarının önüne geçilmeli. Sevgilerimle.

GENÇLER NEDEN GÖÇ ETMEK ZORUNDA KALİYOR?

MERHABA. Öncelikle bu mektubu kendim için ve bu eğitim sistemimde okuyan tüm öğrenciler adına yazıyorum. Eğitim şartlarının çok yüksek maliyette olduğu bu dönemde "Nasıl okuyacağım, okulum bitince işsiz kalacak mıyım?" gibi birçok kaygı ile yazdığımı bilmenizi isterim. Bu sene yapılan yerleştirmelerde uygulanan puan-sıralama uçurumuna ve vakıf üniversitelerine talep çok olsun diye barajın kaldırılmasına rağmen deneme amaçlı olmasa da bu sınava girdim. Geleceğim hakkında endişeliyim. Burs ve yurt konusunda sıkıntı çeken öğrencilerden biriyim. Asgari ücret alan çekirdek ailenin bir evladını okutmak isteyip de bu ekonomik kriz döneminde aileleri zora sokan bu devletten de şikayetçiyim. Evet, eğitim hakkımız var fakat bu dönemde bu haklarımız harici başka haklarımızın da elimizden alınmasına karşıyım. Çözüm üretilmedikçe bu devlete yararı olacak her bir gencin göç edip başka ülkelere yararlı olmasına neden engel olunmadığı sorusuna cevap arıyorum. Otobüs bilet fiyatları, yurt fiyatları, yeme içme fiyatlarındaki artış sebebiyle çoğu öğrenci okumakta güçlük çekiyor. KYK yurtları fakire değil zengine çıkıyor. Tüm öğrenciler adına, yenilen haklarımız adına hakkımızı helal etmiyorum. Sevgilerimle...

BU SİSTEMDEN MEMNUN DEĞİLİM VE OLMAYACAĞIM!

ÖNCELİKLE merhaba. Bu mektubu yazıyorum çünkü değişmesi gereken birçok şey var. Bu sene üniversiteye yerleşen öğrencilerden biriyim. Yerleştiğime elbette memnunum ancak kaygılarım ve korkularım var. En başında elbette barınma ve geçim sıkıntısı geliyor. KYK yurdu başvurusu yapan öğrencilerden biriyim, kontenjanın arttırıldığını herkes gibi ben de sonradan öğrendim. Yurt çıkacak mı çıkmayacak mı bilmezken 6-8 kişilik odalarda ne kadar verim alabilir bir öğrenci merak ediyorum. Haydi bir şekilde üniversite bitti, mezun olduktan sonra iş bulamama gibi durum da var. Sonuç olarak bu uzun bir maraton. Emeklerimizin çöp oluşunu izlemek için çabalamak istemiyoruz. Hâliyle bu da bizi bir bunalma sürüklüyor. Üniversite öğrencisi olan, mezun olup işsiz kalan ve buhran yaşayan bir sürü insan var, bunlar gündeme bile doğru düzgün gelmiyor, her şey güllük güllüştükçe gibi davranılıyor. Gençler olarak değişmesini istediğimiz o kadar çok şey var ki. Geleceğimiz başka insanların elleri arasında. Biz kendi geleceğimizi kendimiz inşa etmek istiyoruz ama bu fırsat yeterince bize verilmiyor. Torpil desen kol geziyor. Ben bu sistemden memnun değilim ve olmayacağım. Umarım daha güzel günlere çıkabiliriz. Bunu yürekten istiyorum. İnsanların bu denli yargılanmadığı, geleceği hakkında kaygı duymadığı konforlu bir yaşam istiyoruz. Sevgilerimle.

Gelecekte çalınan yedi gün kadınların umudu oldu...

Laçin BARIŞ

Pandemiyle geçen iki yılın ardından genç kadınlar geleceklerinden 1 hafta çalabilmek için 19. Gençlik Yaz Kampında buluştu. Gün tepeye çıkmadan başlayan atölyeler, buluşmalar, forumlar... Kumsalda güneşlenirken paylaşılan güneş kremleri... Gözleme sırasında "Sen nereden geliyorsun?" soruları... Birlikte dağıtılan yemekler, yapılan temizlikler, tutulan nöbetler...

"Kolektif bir yaşam nasıl olur?" fikri ve düşü 7 güne sığmaz elbet ama Gençlik Kampı bu düşün tahayyülden öte bir şey olduğunu bize gösteriyor.

Gün geçtikçe artan derdin, tasanın unutulmadığı ancak "Ne yapmalıyız?" sorusuna umut dolu cevapların bulunduğu bir kamp geçirdi kadınlar.

Sorunlar halının altına süpürülmedi, daha çok konuşuldu, daha çok üstüne gidildi. Farklı üniversitelerden, liselerden yan yana gelen kadınların "Peki ya sizde hangi sorunlar var?", "Sizde Cinsel Tacizi Önleme Kurulu (CİTÖK) var mı?", "Kulüp kuracağız sizde hangi yolu izlemeliyiz?", "Hangi kitapları okusak?" sorularını sorup yanıtladı.

EKONOMİK KRİZ ÇEMBERİNDE KADINLAR

Pandeminin etkileri büyümüş bükeceği kadar belleri. ODTÜ'den YTÜ'ye, İÜ'den Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesine (BANÜ), Erciyes Üniversitesinden Munzur Üniversitesine birçok üniversiteden katılan kadınlar okulların açılmasından kaygılı. Yurt fiyatları ve konjenan yetersizliği bir yana 2+1 eve beşinci ev arkadaşı arayanların sayısı az değil. Yaz tatilinde memleketine dönen ve sonbaharda başlayacak okulu için para biriktiren ve çalışan kadınlar şimdiden okullarının olduğu ile dönünce nerede çalışacaklarını düşünmeye başlamışlar.

Kadınların kaygıları oldukça derin ve haklı... "Pandemi boyunca materyal yetersizliği sorunu bizi çok zorladı, okula taleplerimizi iletince 'Bütçe yok, burası devlet üniversitesi, bu kadar oluyor' diye yanıt aldı" diyordu Yıldız Teknik Üniversitesinden bir arkadaşımız.

İşsizlik derdi bir yana iş bulursa bile çalıştığı işyerinde tacize uğrama gibi kaygılar ekonomik kaygıların yansırı tonlarca...

'KAMPÜSTE BİLE GÜVENDE DEĞİLİZ'

Ekonomik baskılar bir yana kadınlar gündelik yaşamda bin bir türlü sorunla cebelleşiyor. Artan kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri ülkede kadınlar için zaten bir güvensizlik yaratmışken kadınlar okullarında bile güvende hissetmediklerini söylüyorlar. Kamp boyunca CİTÖK kadınların en çok tartıştığı mesele-

lerden biriydi. Kampa katılan kadınların çoğu okullarında CİTÖK olmadığını ve okul içinde yaşanan tacizlerle nasıl baş edeceklerini bilmediklerini ifade ediyorlardı. "Erkek arkadaşımızla kampüs içinde gezemeyiz. Onu bırakın kılık kıyafetimize bile laf ediliyor" diye tacizin boyutunu anlatıyordu BANÜ'de okuyan arkadaşımız.

YTÜ'de 2020'de "CİTÖK sadece kadın çalışmaları topluluğunun talebi değil, kampüsteki tüm kadınların talebi" diyerek 34 kulübü yan yana getirdikleri CİTÖK kurulma süreci her ne kadar yönetim tarafından onaylansa da hâlâ etkin değil. Ancak CİTÖK'ün vaka olmadan önleyici bir mekanizma olması gerektiği üzerinde duran kadınlar mücadelede ısrarcılar.

Uzun zamandır var olan CİTÖK'lerin işlevsizleşmesine de ODTÜ İBF'de yaşanan olayı örnek verebiliriz. Pandemi döneminden bu yana 5 kişinin mağdur olduğu bir vakada, CİTÖK tacizi tespit etmesine rağmen fakülte faili yaptırım uygulamadığından İBF'de fakülte bazında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonu kurulmasına yönelik kadınların mücadelesi var.

KADIN HAKLARINA SALDIRI ARTIYOR

CİTÖK'lere, kadın kulüpleri ve LGB-Tİ topluluklarına okul yönetimi tarafından yapılan saldırı bu sene bir adım daha ilerledi. Gençlik ve Spor Bakanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu ve İçişleri Bakanı Süleyman Soylu başkanlı-

ğında 81 ilde yapılan toplantıda alınan kararlarda öğrenci kulüpleri ve kadın platformları için "illegal yapılanmalar" dendi, üniversitelerde siyasi faaliyet yürüten öğrencilerin çalışmalarına izin verilmeyeceği belirtildi.

Bu kapsamda önceden Ege Üniversitesi ve Uludağ Üniversitesinde kapatılan kadın kulüpleri bize bu sene hak ve özgürlük mücadelemize karşı saldırıların artacağını gösteriyor.

Erciyes Üniversitesi'nde kadın arkadaşlarımızın anlattıklarına bakınca "Okul kadın dostu bir kampüs imajı çizmeye çalışıyor ve okul içi çeşitli anketler yaparak tacizi sonlandıracağını vurguluyor ancak kadınların mücadelesinin elinden geldiğince önüne geçiyor" gibi bir tablo vardı. Bu süreç BANÜ'de "İsminde 'kadın' geçen toplulukların açılmasına izin verilmiyor" vahimliğinde ilerliyor.

Hükümet ve yönetimler tarafından kadınların haklarına ve yaşamlarına karşı sallanan parmakların sayısı artıyor ancak İstanbul Sözleşmesi mücadelesinde olduğu gibi kadınlar her alanda kendilerince bu yasaklara, gözdağlarına karşı cevap verdiler. 8 Mart'ta çıkılan yürüyüşlerden basın açıklamalarına, kampüste yapılan etkinliklerden dayanışmalara kadar kadınlar "Mücadele ediyoruz ancak bir şey değişmiyor" algısını kırdılar. İstanbul Sözleşmesine ilişkin verilen Danıştay kararı kısmı bir ümitsizlik yaratsa da kadınlar mücadelenin yöntemlerini aramaktan geri durmuyor.

KADINLAR GELECEĞİ BİRLİKTE İNŞA EDECEK

Hak ve özgürlüklere karşı saldırılar artıyor ancak kadınlar bu dönem her zamankinden daha fazla baskıların kaynağını tartışıyor. Ülkede seçim rüzgârı esmeye başladı başlayacak ama kadınlar zaten uzun süredir politikayı, siyaseti sorumluları ve çözümleri ele alarak tartışıyor. Cumhuriyet İttifakı ve Millet İttifakı arasında sıkışmış seçim tartışmalarının ilerisinde bir tartışma zemini yaratmanın aciliyeti bariz.

Kadınların en temel haklarına yönelik artan saldırılara karşı kılık kıyafetten tutulmuş da yaşam hakkına kadar elbet acil politik bir tartışma zemini oluşmalı. Tek adam yönetimi ve faşist bir ülke inşasına karşı kadınların Cumhuriyet İttifakı karşısında durması ve Millet İttifakı bloğuna yakınlaşması olağan ancak kadınlar açısından "Millet İttifakı gelince rahatça crop giyerim" gibi sığıldığı bir tartışma değil bu mesele. Fakat bu baskıdan kurtulma motivasyonu anlaşılır.

Genç kadınların üçüncü bir seçeneğe, Emek ve Özgürlük ittifakına kulağı açık. Öğrenmeye, örgütlenmeye hazır. Gençlik Yaz kampının en zor anı bavulları toplama anı olsa gerek. Ancak bu 7 günün birikimiyle kadınlar dönerken bavullarına mücadeleyi, dayanışmayı ve birliktelikten gelen gücü de koydular hiç şüphesiz. Gelecekte çaldıkları bu 7 gün kadınlar önümüzdeki sene il il kazanımlarını anlattıkları, geleceği birlikte inşa ettikleri günler olarak dönecek...

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

Bizim kızlar sendikaya üye oluyor

Geçen sayımızdaki yazıyı okumak için QR'i okutun

Geçen sayımızda aynı metal fabrikasında çalışan Elif, Güler ve Rabia'nın mesai iptal olunca fırsat bu fırsat deyip çay bahçesinde yaptıkları buluşmada fabrikada başlayan sendikalaşma çalışmalarına dair kaygılarını okumuştuk. Macera devam ediyor... Necla bizim kızları kahvaltıya davet ediyor, sohbet yine fabrikada yaşananlar ama bir fark var.

Güler, Elif ve Rabia durakta servis beklerken konuşuyorlar...

Necla abla bizi kahvaltıya davet etti, Rabia ve Fatma da olacaktı

Ay Güler, ben o Fatma'dan pek hoşlanmıyorum, gelmesem olur mu?

Saçmalama Elif ayıp olur Necla ablaya, gidelim işte birlikte çok oturmayız

Bu Necla kesin bizi bu sendika işi için çağırıyor ha. En sonunda başımızı yakacak Güler...

Farz edelim ki öyle, gidelim neyin ne olduğunu anlarız

Pazar sabahı durakta buluşuyorlar. Elif'le Rabia Güler'i bekliyor, Güler telaşla geliyor yanlarına...

Ay kızlar evden çıkarken çok zorlandım. Sabahın köründe kalkıp şöyle bir ortalığı topladım.. Çocuklara kahvaltı hazırladığım sırada kocam uyandı, surat beş karış 'Nereye gidiyorsun?' dedi. Bir an kahvaltıya gidiyorum diyemedim. İşyerinde bir arkadaşın Mevlüt yemeği var oraya gidiyorum dedim. Biraz kızdı falan ama sonra 'Sevaptır git' dedi.

HAHA!

Sabah sabah bizi günaha soktun kız...

Geçenlerde işten bir kız atılmış haberi olan var mı?

Evet ya, kız işe 5 dakika geç başladı diye çıkartmışlar diye duydum.

O da geç kalmasaymış canım.

Ya o kız hep geç geliyordu. Böyle işçiler yüzünden soyunma odasında sürekli bize baskı yapıyorlar.

Yani robot değil ki! Siz de canım ne kadar insafsızsınız hemen arkadaşınızı gömdünüz.

Evet, biz birbirimizi tutmuyoruz. Yani belki kızın bir derdi vardı. Yoksa bu zamanda kim işinden olmak ister.

Elif, Fatma'ya biraz gıcık... Çünkü Fatma, bir seferinde Elif'e ciddi sayı fark atmış. Elif bu yüzden tutanak yemiş.

Vay Fatma kız, senin bu kadar işçiyi düşündüğünü bilmiyordum. Daha geçenlerde senin yüzünden tutanak yedim. Sen hırslı bir şekilde sayı atacağım diye beni hiç düşünmedin ama.

Elif, ne yapayım ben de tutanak yedim, o yüzden çalışmam lazımdı ama böyle olsun istemedim.

Arkadaşlar bir kahvaltıya bile fabrikayı konuşmadan yapamıyoruz. Bu işyerinde sayı baskısı oldukça rekabet halinde oluruz ve birbirimize düşeriz.

Yani demem o ki sendikaya üye olsak. Hemen yok demeyin, bakın ben gittim sendikaya şube başkanıyla konuştum.

Bunları hepimiz biliyoruz zaten, ne yapalım yani? Çalışmak zorundayız sonuçta...

Kesin tek başına gitmiştir, bizim fabrikada kime güven olur ki!

Tek değilim, 5 kişiydik ve hatta bir komite bile kurduk. Şimdi en güvendiğimiz işçilerden başlıyoruz. Patron duymadan sendikaya üye olacağız.

Çünkü patronlar sendikayı istemez. Biz sendikali olursak bu rekabet ortamı biter, maaşlarımız artar, mesai baskısı azalır. Hangi patron bunları vermek ister?

Öncelikle iş kolumuz hangi sendika giriyor ona bakıp üye olacağız. Sonra fabrikada çoğunluğu sağlayınca sendika işçileri Bakanlığına bildirecek, gerekli evraklar gelince de sendika fabrikaya girecek

Sendikali olmak için ne lazım?

E-devlet üzerinden üye olabiliyorsun...

Benim kafama yattı yatmasına da... Ben eşime sormadan hiçbir yere imza atamam. Zaten e-devlet şifrem de kocamda!

Senin durumuna bir çözümler buldum kız. Şifrelerini bloke edelim, sonra sen git yeni şifre al. Kocan anlayınca kadar üye olursun.

Beni de ikna ettiyseniz fabrikada herkes ikna olur

Biz olduukkk !!

Biz de isyan edeceğiz vay be...

GELECEK AY... Fabrikada neler olacak?

'Robot değil insanız, iş çığırından çıktı!'

Mina AYKIZ
Tuzla-Istanbul

"Haksızlığa karşı çatık, o yüzden alttan almayı çok beceremeyiz. Lakin kurnazın oyununa geldik, nereye gitti benim emeğim? Patronun çarkı kırık, peki kimseye gösteremez miyiz?"*

Betondan bozma binlerce binanın içinde yüzlerce hatta binlerce işçinin çalıştığı fabrikalardan yazıyoruz. İstanbul Tuzla Organize Sanayi Bölgesi yıllardır ne direnişlere ne grevlere ne hak mücadelelerine tanıklık etmiştir. Sanıyorlar ki o dört duvar içinde olanlar orada kalır, sanıyorlar ki turnikeli geçişlerin çıkışında biz işçiler başka bir dünyayı düşleme umudunu yaşamayız, yaşatmayız. Bırakalım onlar öyle sansımlar şimdilik...

Biz rotamızı sanayideki iki metal fabrikasına çevirelim. Fabrikalardan biri bu günlerde 2. sözleşme sürecine giren Chen Solar, diğeri ise geçtiğimiz aylarda sözleşmesini imzalayan HT Solar. İkisi de güneş paneli üretiyor ve ikisinde de Birleşik Metal-İş Sendikası örgütlü.

Chen'de çalışan arkadaşımız eski CSUN işçisi. 3 yıl CSUN'da çalıştıktan sonra fabrika kapanınca işsiz kalan CSUN işçilerinin bir kısmı Chen'de işe başladı. Yaklaşık 4 yıldır da Chen'de çalışıyor Zehra. Eşiyle birlikte çalışıp kızını okutmaya çalışıyor. "Fabrika hayatı işte" diyor Zehra. Sahi nasıl Zehra'nın hayatı?

"Artan zamlar, biz işçilerin nefes borusuna her gün bir taş daha koymaya devam ediyor. Kiralar biriken üç oldu, çocuk okutan arkadaşlar olarak daha okul başlamadan forma, defter, kitap, yurt, yol paralarının hesabını yapamazken nasıl işin içinden çıkacağız bilmiyoruz. Zaten borçlara hiç girmiyoruz. Yemek ve çay molalarında, serviste, tezgah aralarında tek gündemimiz geçim derdi. Savaş olur, Mecliste bir konuşma yapılır, EYT için gelişmeler açıklanır, bir kadın cinayeti olur, hasta oluruz... Hepsi makina ve tezgah başındaki bin bir soruya dolaşır: Biz işçiler insanca nasıl çalışıp, nasıl yaşayacağız? Bizim güvencemiz ne olacak?"

'AĞAM BENİMLE EĞLENİR'

"Her gün birden fazla gündemin yaşadığı ülkemizde bu gelişmelerin biz işçilere yansımaları görmemek mümkün değil. Ama kimimiz bunu dünyanın içinden geçtiği zorlu bir süreç olarak tarif ediyor. Benim gibi düşünen arkadaşlarımızla maaşlar yattığında daha gün doğmadan elimizde kalan parayı, bir de te-

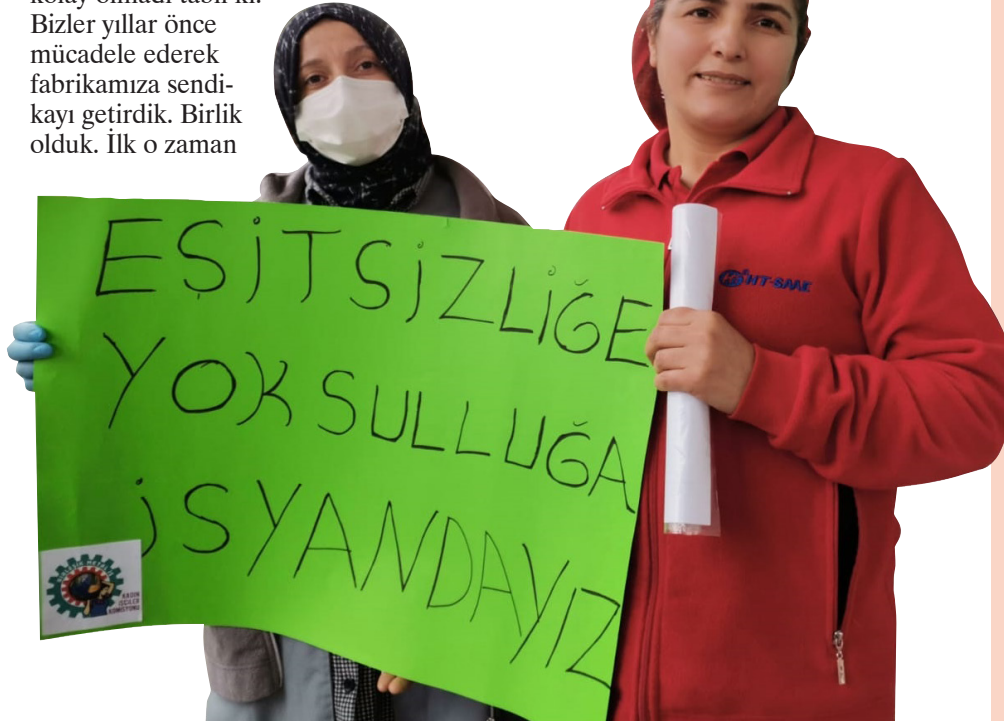
mel ihtiyaçlar için eksilen kredi kartlarını gördükçe 'Ağam bizimle eğlenir' cümlesini yinelemeye devam ediyoruz. Aslında iktidar biz ne düşünürsek düşünelim bant başındaki işçilerin tümüyle eğleniyor. Asıl görmemiz ve birbirimize anlatmamız gereken de bu işte."

Geçtiğimiz günlerde sözleşme için patron ile sendika ilk kez masaya oturmuş. Önümüzdeki günlerde ise ikinci kez yana gelecekler. Gelinen süreci Zehra'dan dinliyoruz:

"Tüm bunlara rağmen sözleşme sürecimiz daha canlı ve umutlu geçiyor. İlk sözleşmemizi imzaladığımızda düşük gibi görülebilir ama daha önce elimizde olmayan birçok hakkı kazanmıştık. Gelinen noktada yaklaşık 7 bin lira maaşın, 200 lira bayram, 200 lira erzak parasının esamesi okunmuyor tabii. Yoksullaşmamızın verilerini halihazırdaki sözleşmemizden çok net anlayabiliyoruz. Yeni sözleşme sürecine girmişken de sendikamızla birlikte şu anki enflasyonu göz önünde bulundurarak hareket ediyoruz. 14 bin liranın altını tartışmıyor, tartıştırmıyoruz."

'KAZANDIĞIMIZI ANLADIK'

"Fabrikada 100 civarında kişi çalışıyoruz. Sendikalı olmak, mücadele edebilmek için çok önemli bir birlik. 2 yıla yakın sendikasız, kuru asgari ücrete haklarımızı almadan çalıştık. Ama artık bir sorunumuz olduğunda sendika var. Güvence o kadar önemli ki. Biz işçiler o yüzden sendikalarda kendi temsiliyetlerimizi kurmak zorundayız. Az kişi olmamızdan kaynaklı sadece sözleşmeden sözleşmeye değil ekonomik, sosyal, biz kadın işçilerin yaşadıkları vb. her türlü sorunumuzda ilk elden konuşma imkanımız oluyor. Ama bunu başarmamız kolay olmadı tabii ki. Bizler yıllar önce mücadele ederek fabrikamıza sendikayı getirdik. Birlik olduk. İlk o zaman

Fotoğraflar: Birleşik Metal İş

kazandığımızı anladık işte."

İlk aşama olarak birlik olan Chen işçileri yaz aylarının bunaltıcı sıcakları beynimize işlerken sıcaklar karşısında kendi çözümlerini bulmuşlar bile. O çözüm ne mi?

'BUHAR OLUP UÇMADAN ÇALIŞTIK'

"Geçtiğimiz ay işyeri çok sıcaktı. Tek bir pervane yoktu. Nefes alamıyoruz. Bir de baktık, ofislere klima taktırırlarken, biz işçiler buhar olup uçmadan çalıştık. Çünkü uçamayız. Biz de buna karşı iş durdurduk. Madem hem buhar olup hem de uçamayacağız, bu işte bir terslik var dedik. Ve şimdi bizim de üretim alanlarımızda klimalar var."

*Ozbi-Anadolu şarkısından alındı

İKİ TEZGAHA YETİŞME ÇABASI

ZEHRA'nın bıraktığı yer bizlere derin bir nefes aldırdı değil mi? Öyleyse gelelim HT Solar işçilerine...

HT Solar ise geçtiğimiz aylarda sözleşmesini imzaladı. O dönem açısından Tuzla'dan Gebze'ye birçok fabrikada işçiler HT Solar'ın sözleşmesinden haberdar, kendi sözleşmeleri için örnek olarak tartışıyorlardı. Şimdilerde ise HT Solar işçileri Eylül ayındaki ara zammı bekliyorlar. İşçilerin en büyük derdi ise vergi kesintileri. Şimdiden yüzde 27'lik vergi dilimine giren HT işçileri ara zam tartışmalarını sürdürüyorlar. Bu tartışmaları eskiden kendi tezgahlarında sürdürürken şimdilerde ise iki tezgaha birden bakarak hararetili bir şekilde sohbetlerini ediyorlar.

'BOŞ KAVANOLAR DOMATES, BİBERLE DEĞİL ÖFKE İLE DOLU'

"Enflasyona ne kadar zam yapılırsa bize de o kadar zam yapılacak. Ama şu an en az 15 bin lira olması lazım. Paranın hükmü hiç mi olmaz arkadaşlar? Kış çetin geçecek, evet. Kirada yaşayan biz işçilerin geçinebilmek için tek bir şansı kalmamış. İşten çıkartmalar, tehdit ve baskılar artmış, artan kiralara karşısında evden çıkarılan arkadaşlarımızla kışkıklarımızı hazırlıyoruz. Boş kavanozlarımız domates, biber, tarhana ile değil yoksulluk, işsizlik, öfke ile dolmuş. Fabrikamızda önceleri iktidarı net bir şekilde savunan arkadaşlarımız bugünlerde lanet ediyor. Önceleri bizimle dövüşen arkadaşlardı onlar. Ama işte ortaklaştığımızı daha çok görmeye başladık. Hem bant başında hem evde hem de çocuklarımızı götürdüğümüz okullarda. Bu da bize umut veriyor evet. Başımızdakiler bizlerin robot olmasını istiyorlar. Düşünmeyelim, sorgulamayalım. Bir tuşa basalım yeter. Ama artık iş çığırından çıktı."

'Sendikadan beklentimiz sadece ekonomik değil'

Eren AKTAŞ
Ankara

Aralık 2022 itibarı ile Öz Sağlık-İş Sendikası ile Sağlık Bakanlığı arasında imzalanan toplu iş sözleşmesi sona erecek. Sağlık iş kolundaki yetki tespit süreci devam ederken bu alanda çalışan kadın sağlık işçileri ile hem yetkili sendika hakkındaki görüşlerini hem de nasıl bir sendika olması gerektiğini konuştuk. Konuştuğumuz kadınların büyük çoğunluğu yetkili sendika olan Öz Sağlık-İş Sendikasına üye iken sadece küçük bir azınlık diğer sendikalara üye olmuş ve sendikal haklarından dayanışma aidat dilekçesi ile faydalanıyor.

'SENDİKA SADECE PARA İÇİN VAR GİBİ DAVRANILIYOR'

"Sendikanızdan memnun musunuz?" sorusuna farklı cevaplar veriyorlar. Çoğunluğunu 45 yaş üstü kadınların oluşturduğu işçi kadın grubunda daha önce sendikal bir işte çalışan olmamış. Pek çoğu sendikanın nasıl olması gerektiğini ve kendisini sendika içerisinde nerede konumlandırması gerektiğini bilmiyor. İçlerinde sendikanın kurumun bir parçası olduğunu düşünen bile var. İşçi kadınlardan birisi "Sendika aslında işçilerin hakkını savunmak için var. Ben de yetkili sendikaya üyeyim ama memnun musun diye sorarsan hayır değilim tabii ki. Çünkü sendikanın varlığı ile yokluğu bir. Sadece bordro çıktığında ya da genel duyuru olduğunda sendika grubundan mesaj atıyorlar ama hiçbir zaman bizim sıkıntılarımızla ilgili yanımıza gelip konuşmuyor temsilciler. Sorunumuzu kendimiz ilettiğimizde de bir çözüme kavuşmuyor. Sanki sendika sadece para için var gibi davranıyorlar" diyerek anlatıyor tepkisini. Bir diğer işçi kadın ise "Bizler burada az sayıda personelle pek çok işi yürütmeye çalışıyoruz, eleman sayışı

yetersiz, yemek molası hariç neredeyse dinlenecek vaktimiz yok ama sendika buna yönelik hiçbir şey yapmıyor" diyor.

'KENDİ EMEĞİNİN DEĞERİNİN FARKINDA DEĞİL'

"İşyerinde kadın işyeri temsilcisi var mı?" sorusuna ise işçi kadınlardan biri, bir kadın olarak kendisini sendika içerisinde temsil edilmeye değer görmediğini ifade edip sendika ile uğraşan erkeklerin olduğunu ve kadınların temsilcilik konusunda erkekler kadar başarılı olamayacağını söylüyor. Diğer işçi ise "Ben kendimde o yetkinliği göremiyorum ancak başka bir kadının temsilci olmasını isterdim çünkü kadınların özel meselelerini anlatması açısından önemli olacağını düşünüyorum" diyor.

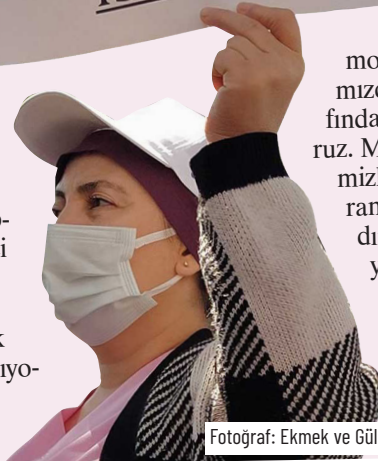
"Sendikaya dair beklentileriniz nedir? Nasıl bir sendika olmalı?" sorumuza oldukça çekimser cevaplar geliyor. Temsilcilerin sadece erkeklerden değil kadınlardan da seçilmesi gerektiğini söyleyen bir işçi kadının şu sözleri dikkat çekici: "Buradaki kadınların çoğu belli bir yaştan sonra işe başlamış, çalışma hayatına sonradan katılmış işçiler. Haklarının ne olduğunu, nasıl mücadele etmeleri gerektiğini bilen kadın sayısı çok az. Pek çoğu kendi parasını bile harcayamıyor, sadece ev ekonomisine katkı olsun diye çalışıyor. Haline şükrediyor çünkü kendi emeğinin değerinin farkında değil. Ben, sendikanın önce kadın emeğinin görünür olması için ekstra çalışması gerektiğini ve kadınla-

ra yönelik özel, eğitici çalışmalar yapması gerektiğini düşünüyorum."

KADINLARA DAHA FAZLA İŞ YÜKÜ

Diğer kadın işçi de arkadaşına katıldığını belirterek ekliyor: "Sorunlarımız erkekler ile bir değil, daha fazla mobbinge uğruyoruz. Kadın olmamızdan kaynaklı, amirlerimiz tarafından pek çok ayrıma maruz kalıyoruz. Mesela kadınların özellikle temizlik konusunda daha titiz davrandıklarını düşündükleri için kadınlara daha fazla iş yükü bindiriyorlar. Kadınların da kendi özel talepleriyle sendikanın içerisinde yer alması gerektiğini düşünüyorum, eşit ve adil bir sendika olmasını istiyorum."

ÇOK ŞEYİMİ İSTİYORUZ? GÜVENLİ ORTAM İSTİYORUZ

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Fotoğraf: Evrensel

TİS'i biz yazdık, sahip çıkacak da biziz!

Sağlık-İş Sendikası üyesi kadın işçiler İzmir

DOKUZ Eylül Üniversitesi Hastanesi Sağlık-İş Sendikası temsilcileri ve üyeleri olarak önümüzdeki toplu iş sözleşmesi taleplerimiz için taslak oluştururken resmi temsilcilerin de içinde yer aldığı 40 kişilik bir TİS komisyonu oluşturduk. Tek tek bölümleri gezerek işçi arkadaşlarımızın TİS'te yer almasını istedikleri talepleri yazılı olarak ifade etmelerini istedik.

Bilindiği gibi sağlık işçilerinin yarısından çoğu kadınlardan oluşuyor, doğal olarak taleplerin belirlenmesinde kadınların taleplerinin ayrı bir başlık altında ve gündemle ele alınması görüşü hâkimdi.

HAFTALIK 35 SAAT ÇALIŞMA ÖNCELİKLİ TALEBİMİZ

Giderek yoksullaşan bir kesim olduğumuz için ve hâlâ yoksulluk sınırının altında ücret aldığımız için ekonomik talepler tabii ki en başta yer aldı taslakta. Aldığımız geri bildirimlerde gördük ki çalışma saatlerinin haftalık 35 saat şeklinde düzenlenmesi, mesai saatleri ve izin hakkının net olarak TİS'te yer alması kadın işçiler için daha öncelikliydi. Ev işlerini, bakımından sorumlu olduğu kişilerin bakımını planlaması kadın işçiler için kritik bir yerde duruyor ancak, ani saat değişiklikleri büyük krizlere neden oluyor. 7/24 hizmet veren ücretsiz kreş ve etüt talebi de (ücretsiz kreşler açılıncaya kadar her ay kreş yardımı yapılması) TİS taslağında kadınların talepleri açısından ön sıradaydı.

Anne, baba ya da aileden başka birine bakma zorunluluğu olan işçilerin refakat izni kullanabilmesi de çokça ifade edildi. Boşanan, boşanma aşamasında olan, fiziksel, cinsel, psikolojik şiddet ve tacize uğ-

rayan kadın işçilerin yer değişikliği ve becayiş haklarının* hiçbir belge ibraz etmeksizin kabul edilmesi, hele de boşanan ya da boşanma sürecinde olan aynı bölümde çalışan eşlerin olduğu da düşünüldüğünde bu durumda görev yeri değişikliği yapılması ayrı bir TİS maddesi olarak taslakta yer aldı.

HPV AŞISI, 8 MART VE REGL İZNI

Kadın işçiler olarak TİS'te yer almasını istediğimiz diğer talepler arasında ise şunlar var:

■ HPV aşısının öncelikle uygun yaş aralığındaki kadın işçilere ücretsiz yapılması,

■ 8 Mart'ta kadın çalışanların ücretli izinli sayılması için gerekli çalışmaların yapılması,

■ Regl dönemlerinde 1 gün ücretli izin hakkı, doğum izninin 32 hafta olması ve doğum sonrası ücretli-ücretsiz izin ile süt izni kullananların sosyal ve özlük hak kaybı yaşamamasının önlenmesi,

■ Çalışma yaşamında şiddet ve tacizin iş sağlığı ve güvenliği kurulunun bir parçası haline getirilmesi aynı zamanda çalışan sağlığı sorunu olarak görüşülmesi,

■ Mobbing ve işyerinde tacizin önlenmesi.

İş yükünün hafifletilmesi, kadın işçilerin erkek işçilere oranla daha fazla talep ettikleri bir talep oldu çünkü 10 yıldan sonra tüm arkadaşlarımızda bel fitiği ve boyun fitiği ortaya çıkıyor.

Kadın-erkek tüm işçilerin ekonomik, sosyal ve özlük haklarına ilişkin daha birçok talebi ile taslak oluşturuldu ve hâlâ üzerinde tartışılıyor.

Tüm kadın işçiler olarak taleplerimizin TİS taslağı maddelerinde yer almasından dolayı çok mutluyuz. Ve bu hakları kazanmak için mücadelemizi sürdürüreceğiz.

Yani sözleşmeyi biz yazdık sahip çıkacak da biziz!

*Aynı kamu kurumlarında ve aynı unvanında görev yapan memurların karşılıklı yer değiştirmesi işlemidir.

MAMAK BELEDİYESİ'NDE SÖZLEŞME İMZALANDI AMA...

Belediye işçisi kadınlara 3 yıllık toplu iş sözleşmesi imzalanırken talepleri sorulmamış. “Nasıl bir toplu sözleşme olsun isterdiniz?” sorusunu yönelttik kadın işçilere. İşte kadınların cevapları...

Gülcem TANIR
Ankara

Mamak Belediyesinde geçtiğimiz günlerde 3 bini aşkın işçiyi kapsayan toplu iş sözleşmesi imzalandı. İşverene sunulan toplu sözleşme taslağının hazırlığından sonra haftalarca neden görüşme yapılmadığına, nelerin talep edilip edilmediğine dair sendika işçilere hiç bilgi vermedi. Ne zaman imzalanacağı sorusuna hep “Sendika başkanı bekliyor” cevabı verildi. Daha önce Ekmek ve Gül’e belediyemizden bir kadın işçi yazdığı mektupta anlatmıştı bu süreci. Bu yazıyı hazırlarken toplu iş sözleşmesi taleplerinin ne olduğu sorusu kadın işçilerde önce bir şaşkınlık yarattı. Bu yazı kırkı aşkın işçi kadımla görüşülerek hazırlandı. Çoğunlukla ifade edilen talepler aşağıdaki gibi oldu:

- ✓ Asgari ücret en az yoksulluk sınırında olsun. Sendika, toplu sözleşme hakkı olan işçiler de bu hakka bağlı olarak bizim gibi asgari ücretle değil daha üstünde maaş alsın.
- ✓ 45 saat çalıştık yıllarca, şimdi 40 saate düştü ama bu da bedenen çalışan biz işçileri çok yoruyor. Çalışma saatleri daha

da düşürülsün, hafta sonu izinli olalım.

✓ Hep aynı kişilere fazla mesai verilmesin, herkes alabilsin. (İşçiler normal mesai ücreti ile geçinemediklerinden sıkça fazla mesai isteklerini ifade ettiler.)

✓ Herkese kadro verilsin.
✓ Tacizler yaşıyor, tacize uğrayan kadın işçiler hep suçlanıyor, yeri değiştiriliyor, istifaya zorlanıyor. Amirlerden çok baskı görüyoruz, sesimizi çıkarmaya korkuyoruz. Bunları ortadan kaldıracak kurullar olsun işyerinde. Taciz eden, baskı yapan bilsin ki yanına kâr kalmayacak.

✓ Daha önce kapatılan kreş açılsın, yaz okulları, etüt işveren tarafından karşılsın. Çocuklarımızın üstüne karpıyı kilitleyip geliyoruz, aklımız evde kalıyor.

✓ Herkesin bir iş tanımı olsun. Bizi at yarışçısı gibi her işe koşuyorlar.

✓ Okullar açıldı-

ğında eğitim masraflarını karşılayacak, üst baş alacak miktarda eğitim yardımı olsun. Doğalgaz çok pahalı, odun, kömür de öyle. Üstelik Ankara’da kış çok uzun ve sert. Yakacak yardımı ısınma derdimizi ortadan kaldıracak şekilde olsun.

✓ Eşinden ayrılmış, çocuklu kadın işçiler öncelikli olmak üzere kira yardımı yapılsın. Belediye konut sorunumuza çözsün, çalışanları için lojman açsın, kooperatif kursun.

✓ Servis istiyoruz. Çalışırken yoruluyoruz, işe gelip giderken daha da yoruluyoruz. Çoğumuz memurlardan 1 saat önce işe başlıyoruz. Kışın korka korka karanlıkta sokağa çıkıp otobüs bekliyoruz. O nedenle servis hem rahat hem güvenli olacaktır.

✓ Çalışırken çok terliyoruz ama bırakın duş alacak yeri, soyunma odası bile yok ki terimiz sırtımızda kuruyor. O

nedenle hepimiz boyun fıtığı oluyoruz. Düzenli sağlık taraması ve soyunma odası istiyoruz.

✓ Yemekhanede yemek hem pahalı hem çok kötü. En azından bir öğün sağlıklı, dengeli beslenme hakkımız olsun işyerinde.

✓ Eskiden burada bir diş doktoru bir de kadın doğum doktoru varmış. Yine istiyoruz, hastanelerden randevu almak imkansız, işyerinden izin almak da çok zor.

✓ Pandemi bir maske dağıtıyorlardı 6 ay önce onu da kaldırdılar. Hasta hasta çalışmamız isteniyor. Salgın sürüyor ama biz şimdi maske, dezenfektan kolonya parası bulamadığımızdan hastalığa açık çalışıyoruz. Önlemler ve gerekli ekipmanlar belediye tarafından karşılsın.

KADINLARA ÖZGÜ TALEPLERE BAKIŞ...

Sohbetler sırasında “Kimi toplu sözleşmelerde regl izni, mobbing masaları kurulması, işe alımlarda kadınlara öncelik tanınması, şiddete uğrayan kadınların korunması gibi maddeler var” dediğimizde kadın işçilerin “Biz özel günlerimizi söyleyemeyiz, yakamız az açık olsa uyarı alıyoruz” diyerek bunları talep dahi edilebilir bulmadıklarını gördük. İmkânsız bulsalar da “Burada olmaz” deseler de tamamının “Olması gerekir” dediğini de ekleyelim.

Toplu sözleşme talepleri hiç sorulmamış kadınların. 3 yıllık imzalanmış toplu sözleşmenin bugünkü koşullarda her ay yenilense yine de kayıplarını karşılayamayacağını, bu 3 yılın ancak Belediye yönetiminin elini rahatlattığını vurguladılar.

HATIRLAYALIM...

Ekmek ve Gül dergisinin Temmuz 2022 sayısında da Mamak Belediyesi işçisi kadınların TİS sürecinin nasıl dışında bırakıldığını onların dilinden ortaya koymuştuk. Şu an çalışmakta olan işçilerin büyük bir bölümü asgari ücret düzeyinde maaş alıyor. Belediye başkanının yakın ve akrabaları, işçilerin deyimi ile torpilliler, elbette bunun kat kat üstünde maaş alıyorlar.

TİS SÜRECİNİN BAŞLADIĞINI BİZDEN DUYANLAR

Hizmet-İş Sendikasının işçilerden kaçırdığı bu toplu sözleşme süreci hakkında genelde kadın işçiler bilgi sahibi değil. Hatta temmuz ayında bu konuyu gündem ettiğimizde toplu sözleşme sürecinin başladığını bizden duyan epeyce işçi çıkmıştı.

Görsel: Freepik

HAKLARI İÇİN DİRENEN ETF TEKSTİL İŞÇİSİ AYŞE: Patronun yaptığı yanına kâr mı kalsın?

Nevruz MERSİN
Esenyalı-İstanbul

ETF Tekstil direniş alanında tanıştık Ayşe'yle. Mücadeleci ruhu ve yılmayan duruşuyla direnişin en önünde yürüyen kadınlardan biri. Tam bir işçi disipliniyle gelip gidiyor alana. "Hakkımızı alana kadar bitmeyecek nöbetimiz" sözünü pelesenk etmiş diline.

"13 yaşına kadar Bartın'da yaşayıp sonra babamın işinden kaynaklı Zonguldak'a göç etmek zorunda kaldık. Zonguldak'ta köy yaşamına adapte olmakta zorlandım ve İstanbul'da evli ablamın yanına geldim bir süre sonra." 23 yaşında evlenen Ayşe, o yaşlarda çalıştığı atölyede sigortasının yapıldığını söyledikleri halde şu anki kayıtlarda sigortasının görünmediğini söylüyor. "O zamanlar bizi yönlendiren kimse yoktu, biz de güvenceli işte çalışmanın önemini bilmiyorduk, sigorta falan pek umursamıyorduk" diye ekliyor.

Evliliğinin bitmesinin temel sebebi ise ekonomik problemler. İstanbul'a geldiği günden bu yana küçük çaplı atölyelerde, çay dağıtımından lokantaya yapmadığı bir iş kalmamış. Evlendikten hemen 1 ay sonra geçim sıkıntılarını belirivermiş hayatında. 17 yıllık evliliği boyunca da sonu gelmemiş bu sorunların: "Artık canına tak ediyor bir yerde, ömrün geçiyor ama karşındaki bir türlü düzelmüyor. Yalnız daha güzel yaşayacağımı anlayıp karar verdim boşanmaya."

"Ben yalnızken daha iyi yaşıyorum" diye devam ediyor.

"Memlekette yalnız yaşamak zordur elbet ama ben boşandıktan sonra daha rahat yaşadım. Çünkü artık nereden çıkacağımı bil-

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

mediğim borçları ödemek zorunda değilim. Kira, faturalar ödenecek mi kaygım yok" diyor.

'BOŞANDIĞIMI SÖYLEMEDİM'

"Yaklaşık iki yıl kadar kimseye söylemedim boşandığımı. Tacize uğramamak ya da çevre tarafından rahatsız edilmek için. Yaşadığım için değil, tedbir almak adına. Çünkü yalnız yaşıyorum dediğimde 'Yanında akrabaları, ailen kimse var mı?' gibi sorulara maruz kalıyoruz, sanki bir kadın tek başına yaşayamazmış gibi" diyor. Ve başlıyor ETF'deki hikayesine...

"İş ilanını görüp 3 arkadaş başladık ETF'de. Çalışma saatleri iyiydi. 2 vardiya şeklindeydi, izin alma gibi bir probleminiz kalmıyordu. Tek vardiyaya dönünce biraz zorlandık. Ben girdiğimde daha 2 ay olmuştu fabrika sendikalaşalı. Daha önce fabrika geçmişim olmamıştı; sendi-

kaya dair de pek bir bilgim yoktu. Sendikalı çalışmak bir avantaj. Sonuçta en kötü sendika sendikasızlıktan iyidir. Hiç yoktan hakların var, arkanda sendikayla bir şeyler talep edebiliyorsun, yalnızca patronun insafına kalmıyorsun. İşçiler arasında sendikaya tepki yok değil, en ufak sorunu sendika çözmeli anlayışı çok yaygın, ama o işlerin öyle olmadığı da ortada" diye anlatarak sendikalı bir yerde çalışmanın iyi ve kötü yönlerini tek nefeste koyuyor ortaya Ayşe.

İşyerinde yaşadıkları baskının biçimini ise şöyle anlatıyor: "Bariz bir usta veya şef baskısı yaşamadım ama dolaylı yoldan bunları yaşamak kaçınılmaz. Çünkü bant usulü çalışıyorsun. İş geliyor ve bantta yığılıyor. Beş dakika lavaboya gideyim desen işler üst üste yığılıyor, sırf o görüntü oluşmasın sonrasında nasıl yetiştireceğim kaygısı oluşmasın diye de lavaboya gitmek yerine banttan gelen işin başından ayrılıyorsun. Birinin üzerinde baskı oluşturmasına gerek yok. Baskılanmanın farklı bir türü bu da. Ustanın sana ve işlere bakışı yetiyor."

NE KADAR SAÇMA!

Hiç beklenmeyen bir anda fabrikanın kapanacağı haberini aldıkları gün ağladıklarını anlatıyor. Haberi aldıkları günün ertesinde 30 işçi işten çıkarıldı. Patronun "Haklarımızı alacaksınız korkmayın" dediğini ancak işin öyle olmadığını anlatıyor: "Öğrendik ki vereceğiz dedikleri alacaklarımızın yüzde otuzu. Kapanacağını ve haklarımızı alamayacağımızı bildiğimiz halde bir süre çalıştık. Şimdi

'EMEKLİLİK İÇİN GENÇ, ÇALIŞMAK İÇİN YAŞLIYIZ'

BUNDAN sonra nasıl bir yerde çalışmak istediğini ise şöyle anlatıyor: "Yeniden fabrikada iş bulabilir miyim bilmiyorum. Emekliliğe gelince genç, çalışmaya gelince yaşlıyız. Bu koşullarda nasıl iş buluruz onu da bilmiyorum. Bundan sonra gideceğim herhangi bir yerde bildiklerimi, deneyimlerimi, burada yaşadıklarımı kesinlikle aktarır ne yapmamız gerektiğini anlaktan geri durmam."

düşünüyorum da ne kadar saçma. Bize kimse 'Çalışmayın, iş durduralım, bu şekilde üretime devam etmenin bir anlamı yok' demedi. Ama toplu bir karar aldık ve yapacağımız şey ortadaydı: Ertesi gün gidip iş durdurmak. Öyle de yaptık, kendi aramızda karar aldık. Hepimiz çok kararlıydık, kimse makineleri çalıştırmadı ve iş durdurmaya başladık. Buna karşı duran, olmaz diyen herkes sonra yanımızda durup direnişimizin parçası oldu. Bugün halen direniyoruz."

BERABER YOL YÜRÜMEK

Direniş Ayşe'ye çok şey katmış. Daha önce beraber çalıştığı ve tanıdığını sandığı insanları tanımadığını fark etmiş: "Çalışıyorduk, beraber zaman geçirmeye çok fırsatımız olmadı; elbet yarım saatlik çay ve yemek paydoslarında ne kadar tanışsan. Ama kötü bildiğin iyiymiş. Beraber yol yürüyünce anlıyor insan."

200 kişi başlayan direnişteki sayının gitgide düşmesine dair Ayşe, "İşçiler birbirine ve en önemlisi kendine güvenmiyor. Halbuki üretimden gelen gücümüzün farkında olsak, neler yapacağımızı nasıl mücadele edeceğimizi bilsek durum bugünkünden çok farklı olurdu. Direnişte pratikten öğrenerek yapıyoruz ne yaparsak. Tek bildiğim direniyoruz, direnmeye çalışıyoruz, ama sonuna kadar gitmeyi düşünüyorum. Patronun yaptığı yanına kâr mı kalsın?" diyor. Patronla uzlaşanları duyunca morallerinin bozulduğunu ama direnişte olmanın güçlü hissettirdiğini söylüyor.

Ayşe (ortadaki) | Fotoğraf: Ekmek ve Gül

'SESİMİZ PATRONLARI RAHATSIZ ETTİ'

"ÖNCELİKLE bizle dayanışmaya gelen herkes çok iyi hissettiriyor. Esenyalı Kadın Dayanışma Derneğinin ilk günden beri yanımızda oluşu, göstermelik olmayan içten duruşu ve destekleri gücümüze güç katıyor. Evrensel gazetesi her zaman yanımızdaydı. TİS sürecimizden bugüne bize yapılan tüm haksızlıklara bizimle beraber ses oldu. Bizim sesimizi başka yerlere taşıdığı gibi başka sesleri de bize taşıyan tek gazete. Şu an Evrensel'e de yapılan haksızlığı görüyoruz. Çünkü sesimiz, Evrensel'in sesi patronları ve hükümeti rahatsız etti."

METAL İŞÇİSİ BİR KADIN İŞYERİNDE TACİZİ ANLATIYOR: Susmadım, korkmadım, yalnız kalmayacağım

Her gün servise kafam önde yürür ve sessizce binerim. İnsanların yüzüne bakmam pek. Hoş onlar da bakmazlar kimseye. Birbirimize “günaydın” demeye bile üşendiğimiz bu insanlarla, birazdan fabrikaya giriş yapıp canımız çıkana kadar çalışacağız. Tam vardiya bitecekken usta, “Fazla mesai var” diye seslendiğinde bizlerin birazdan eve gideceğimiz için kurduğumuz hayal suya düşer. O halde çalışmaya devam. Bu rutin hiç bozulmaz benim için. Acaba ben bir makinenin kurulmuş bir parçası haline mi geldim?

32 yaşındayım, bana evliliğim boyunca çok ağır şiddet uygulayan kocamdan 5 yıl önce boşanarak kurtulmaya çalıştım. Çok mücadele ettim, yanına sığındığım eş, dost, akraba hepsini tek tek bulup hem bana hem onlara zarar verdi. En sonunda başka bir suça bulaştığı için tutuklandı ve ben de böylece kurtuldum. İki çocuğumla hayatta kalmaya çalışırken bir yandan iş aradım. Hem çocuklara bakabileceğim hem de çalışma saatleri uygun bir işi uzun süre aradım ama bulamadım. Ben de fabrikaya girmeye karar verdim. Çocukları da köye anneme gönderdim, hepsine bakabileyim diye durmadan çalışıyorum. Ama bir gün rutinim bozuldu. İşyerinde benim boşandığımı, çok samimi olduğum bir arkadaşım dışında kimse bilmez sanıyordum ama herkes duymuş. Benimle aynı vardiyadan bir iş arkadaşım, çıkma teklif etti bana. Ben kabul etmedikçe o ısrar etti. Onun ısrarı yüzünden herkes boşandığımı öğrendi ve o servise her bindiğimde gözler benim

üzerimde oldu. O da benle aynı serviste, sürekli şımarık hareketler yapıyor, bağırarak konuşuyor, sağa sola laf atıyor. Buna rağmen kimse ona bir şey demiyor. Ben bu durumu ustaya söyledim ve vardiyamı değiştirmelerini istedim. Onlar da “Vardiyayı değiştiremeyiz ama onu uyarırız” dediler. Uyarı aldıktan sonra iyice delirdi. Benim onu şikayet ettiğimi düşünüp daha fazla üzerime geldi. Artık taciz boyutunu aşmıştı. Diğer erkek işçilere benim onunla birlikte olduğum yalanını uydurmuş. Gizli gizli evimin önüne kadar gelip fotoğraf çekip göstermiş millete.

SERVİSTEKİ KADIN DAYANIŞMASI

Ben de en sonunda dayanamayıp servis hareket halindeyken ayağa kalkıp bunun yaptığı her şeyi bağıra bağıra anlatım, mesajlarını gösterdim. Üzerime yürüdü, beni dövmeğe çalıştı. Erkek işçiler “Ya ayıp oturun yerinize” dediler sadece. Ama servisteki diğer altı kadını “Bu adam inecek, biz bu adamlarla aynı

serviste yolculuk yapmayız! Ya o iner ya da biz” deyince o da inmek zorunda kaldı. Ortalık buz kesmişti ve neyse ki bu ikinci adımı zor da olsa attım. Sabah her şey fabrikada duyuldu, müdürler beni çağırdı, her şeyi anlattım. Ustabaşına “Neden vardiya değiştirmedin” diye kızdılar. Ama bu kadar, sadece vardiyam değişti. Bu adam bana karşı suç işliyor ama işten atılmıyor.

YENİDEN ÇÖKTÜ YAŞAMIMA

Bir gün işe gitmemek bizde atılma sebebi ama inatla bu tacizci korunuyor. Neyse en azından artık yüzünü görmeyeceğim dedim, kurtulduğuma sevinmişim ki bir sabah eski eşimi fabrikanın önünde beni kovarken buldum. İnsanlar araya girdi, onu tuttular, ben şok geçiriyordum. Karakolluk olduk, polis ifadelerimizi aldı. Eski eşim ifadeden sonra yanıma geldi, yeniden saldırmamasın diye bir polis onu tutarken “Sen benim namusumu iki paralık ettin, sen fabrikadan adamları alıyorsun eve” dedi. “Hayır böyle bir şey yok, olsa bile sana ne” diyorum ama bir yandan ne olduğunu anlamaya çalışıyorum. Meğerse beni taciz eden işçi, eski eşime ulaşip benim hakkımda dedikodu yapmış, bir sürü yalanlar söylemiş. Benim elinden zorla kurtulduğum eski eş yeniden çöktü yaşamıma.

Ben de bu yaşananlardan nasıl kurtulacağımı bir çözüm bulmak için Esenyalı Kadın Dayanışma Derneğine ulaştım. Çünkü artık tek başıma mücadele edecek gücüm yok. Uzun bir sohbet, sıcak bir karşılama ve uzanan dayanışma eli ile birlikte bu iki adamlarla mücadele edeceğim artık.

*Metal işçisi bir kadın
Tuzla/İSTANBUL*

Görsel: Freepik

Ben neden çocuğun

ihtiyaçlarını

karşılarken yalnızım?

Sakine DOĞAN
Malatya

BU yazıyı uçakta kızlarımın yanına giderken yazıyorum. Ben de yıllar önce gördüğüm şiddet sarmalından boşanarak kurtulan şanslı kadınlardanım. Boşanmak zor olsa da başarmanın ve de güçlü bir şekilde ayakta kalmanın gururunu yaşıyorum.

Yıllarca yılan hikayesine dönen bir boşanma süreci sonrası çocuklarımla yaşam savaşına başladım. Belki de ben boşanan kadınlar içinde iyi durumda olanlardandım çünkü düzenli bir gelirim ve her koşulda yanımda olan ailem vardı. Yine de çıktığımız yol çok zorlu ve yorucuydu. Karşı taraf boşanmamak için çocukların velayetini almak istedi, velayet bana verilince de beni cezalandırmak adına çocuklarını cezalandırdı. Asıl mesele de tam burada başlıyor...

Özellikle velayet kendinde olmayan ebeveyn her türlü yola

başvuruyor nafaka ödememek için. Kendi yaşadıkları ve şahit olduğum olaylar genellikle babalar çocuklarının annesinden boşandıktan sonra çocuklarından da boşanıyor, babalıktan feragat ediyorlar. Çocuğun bakımı, her türlü ihtiyacı anne tarafından karşılanıyor. Pek çok kadın düzenli bir işi, bir geliri olmadığı için boşanamayıp şiddet sarmalında yaşamak zorunda kalıyor. Ben iştirak nafakası yani çocuğun nafakası ile ilgili yaşadıklarımı yazmak istiyorum. Belki sizlere yazınca biraz rahatlayacağım, belki yazımı okuyan bir arkadaşşıma destek olmuş olacağım.

'BABA' KELİMESİ KİMLİĞİNDE BİR KELİME Mİ SADECE?

Nafaka miktarı için yapılan sosyal araştırmalar ne kadar sağlıklı yapılıyor? Velayet kendinde olmayan ebeveyn daha az miktarda nafaka ödemek için maaşına icra ya da mal varlığına tedbir koyduruyor, anlaşmalı olarak mal varlığını başkalarına devrediyor.

Nafakanın her ay düzenli ödenmesi gerekiyor, üç ay üst üste ödenmediği zaman hapis cezası var kanunlarda. Ve ödenmeyen nafakalar için icra açılabilir ancak ne zaman sonuçlanır bilinmez. Ben neden çocuğun ihtiyaçlarını karşılarken yalnızım? Baba kelimesi kimliğinde bir kelime mi olmalı? Boşanarak hata mı yaptım? Her şey yasada var ama uygulaması, takibi çok uzun sürüyor. 27 Kasım 2021'de nafaka artırımı davası açtım, 15 Mayıs'ta sonuçlandı. Bu sefer de karşı taraf nafakaya itiraz davası açmış, adli tatil araya girdi, ne zaman sonuçlanır bilmiyorum. Dava açtığım tarihten itibaren ödenecek ama nasıl? Çocuğuna her ay nafakasını düzenli yatırmayan adam hepsini toplu mu ödeyecek? İcraya versem ne zaman alacağım? 2015'te ödenmeyen nafakalar için açtığım dava hâlâ devam ediyor. Çocuğun ihtiyaçlarına bekle mi diyeceğim? Bu süre içinde çocuğun ihtiyaçları ne olacak?

Benim hikayemde nafaka davaları, ödenmeyen tazminatlar için icra davaları büyük yer kaplıyor. Bazen insanı “Yeter, ondan gelecek olan gelmesin” diyorum ama sonra tüm yaşadıklarım, çektiğim her türlü zorluğa bakınca neden bir tek benim sorumluluğumda diyorum. Çünkü çocuğun maddi ihtiyaçları kadar manevi ihtiyaçları da var. Bu konularda da hiçbir şekilde katkısı olmuyor, olmadığı gibi çocukların psikolojilerini bozuyor. Babalığı mahkeme yolu ile de olsa o kişiye hatırlatacağım. Umarım bir gün adalet ve hukukun doğru ve zamanında işlediğini görürüz.

Tüm güçlü kadın arkadaşlarımı dayanışma gücüyle selamlıyorum.

AYŞE'YE VEDA

Fatma KOÇ

Ayşe'nin babası rahatsızlanıp yoğun bakıma kaldırılınca hepimiz endişlendik. Birkaç gün yoğun bakımda kaldıktan sonra servise alındı, sonrasında da taburcu oldu. Bu süreçte hep Ayşe'nin yanında olsak da geçmiş olsun ziyareti için eve gitmek icap ettiğinden kızlarla toplaşıp ziyarete gittik.

Amcanın durumu iyi, biraz sohbet ettikten sonra amcamız dinlensin diye biz balkona çıkıyoruz. Ayşe'nin eski neşesi yok, stresli günlerden geçti. Hep o bizi güldürdü, şimdi biz onu güldürmeye uğraşıyoruz ama onun kadar yetenekli değiliz galiba, söylediğimiz her şeye minik bir gülümsemeyle karşılık veriyor.

Ayşe hastane sürecini yeniden anlatıyor. "Neyse ki geçti, Allah kimseyi düşürmesin, herkes sağlığına bir an önce kavuşsun" diyor. "Ama artık babam eski gibi olamaz Alzheimer'ı çok ilerledi, ben işten çıkacağım babama bakmak zorundayım" diyor ve bana dönüp devam ediyor: "Artık o zengin eve gidemeyeceğim, size anlatacağım komik hikâyelerim olmayacak. Babamla yakından ilgilenmem gerek."

"Ayşeciğim, o sohbetlerimiz elbette çok eğlenceliydi ama eğlenmeden ziyade kadınların konuşamadığı, tabu kabul ettiği konuların konuşulması, yazılması, bunun kadınlarla paylaşılması önemliydi. Sen de bunları yazmama izin verdiğin için çok teşekkür ederim. Kadınların seslerinin bastırıldığı, korkutulmaya çalışıldığı, bedenlerinin, cinselliklerinin yasak, günah hale getirildiği bir dönemde bu sohbetleri yapmak benim için çok kıymetliydi" diyorum.

Zeynep diyor ki: "Evet yaaa sanki bizim hiç duygumuz, isteklerimiz, arzularımız yokmuş gibi, bizim erkeklerden bir beklentimiz yokmuş gibi bir imaj yaratılıyor..."

Seval, "Kadınlara yüklenen tek misyon annelik. Kadının annelik, annelik kutsaldır vs. vs. Kadınların nasıl olması gerektiğini de erkekler öğretmeye çalışıyor. Bizi bir kalıba sokmak istiyorlar. Kadınların önce insan olduğunu saymıyorlar. Üstelik buna karşı çıkan tüm kadınları düşman gibi görüyorlar" diyor.

"Evet" diyorum "Haklısınız. Bizim toplumumuzda kadınlık ne kadar reddedilirse o kadar yüceltiliyor. Küçüklükten başlıyoruz. Düzgün otur, sesli gülme, dışarı çıkma, temizlik yapmayı, yemek yapmayı öğren. Regl olduğunu gizle, memelerin belirmeye başlayınca sakla. Sanki kadın olmak kötü bir şeymiş gibi sürekli 'onu yapma, bunu yapma...' Genç kızlık ve ergenlik dönemini hiç anlatmak bile istemiyorum. Bir gün evlendiğimizde bize 'Hadi bakalım kadın gibi kadın ol, erkeği memnun et' deniliyor. Kadınların hisleri duyguları hiç yokmuş gibi, hiç talepkâr olamazmış gibi yaşamamız bekleniyor. Ayşecim aslında senin hikâyelerini dergiye yazmak istememin bir sebebi de buydu. Kadınların da talepleri beklentileri var ve bu ayıp ya da gü-

nah olamaz."

AYIP DA DEĞİL, SIR DA...

Bu yazılarla pandoranın kutusunu nasıl açtığımızı konuşuyoruz sonra. Ayşe'nin hikayesine ilk başladığımızda çok beğeni de aldı çok eleştiri de. Ayşe'nin gerçek bir kadın olmadığını, yani yazıların kurgu olduğunu düşünenler, abartılı bulanlar oldu. Ayşe'ye dönüp diyorum ki "Senin gibi bir kadının olamayacağını düşünenler olmuş, ne dersin buna?" Muzip muzip gülümsüyor soruya, "Sen o inanmayanlara ver numaramı beni arasınlar, Fatoş benim anlattığım her şeyi yazmıyor, anlattıklarına sansür bile koyuyor, derim" diyor (ahahah haaaaa Ayşe ben yazdım yazmasına ama her anlattığımı da anlattığın gibi dergiyi poşete koyarlar diye düşündük valla :)

KADINLARIN YOK SAYILMASINA İTİRAZ

Aslında Ayşe'nin hikayenin başkahramanı haline geldiği sohbetlerimiz bütün kadınların bir araya geldiğinde biraz kafa dağıtmak, birbirinden akıl almak için konuştuğu konular... Kadın cinselliği o kadar büyük bir tabu ki, kadınlar arasında bu sohbetler de olmasa neredeyse hiçbir bilgi kaynağına ulaşamıyor kadınlar. Hurafeler, yarım yamalak bilgiler de alıp başını gidiyor tabii... Kadınların, özellikle de emekçi kadınların arasında bunca sohbet konusu olan ama

dönüp baktığında açık açık konuşulması büyük bir tabu haline getirilen cinselliği yaşama biçimlerimizi, arzularımızı, ikili ilişkilerde hep erkeklerin hazını merkeze koyan, kadınları hep o hazzı hizmet etmek için nesne haline getiren anlatıyı bozmak istedik. Valla derginin en çok okunan yazılarından biri olduğuna göre, herhalde bir ihtiyaca da karşılık geldik :)

Ay kız ihtiyaç olmaz mı beee, diye atlıyor kızlar sohbete... Ayşe en muzibi yine; "Kız bunlar neden ayıp olsun ki. Bu hayatın içinde var, her canlı cinsellik yaşıyor. Evde beslediğimiz kuşlar kediler, bütün canlılar yaşıyor, bu çok normal, bu kadın için niye ayıp olsun. Biraz salalım yani bu konuları, bir rahat konuşalım. Valla siz bile hep lafları ağzıma tıktınız bazen" diyor, laf sokmayı da ihmal etmeden :)

Allah'ını severim senin beeeeee! diyorum. İşte benim Ayşem böyle! Gülüyoruz.

AYŞE'NİN BALKON KONUŞMASI

Ayşe'nin maceralarından süzülen bu yazı dizisini kadınların duygularını, isteklerini, beklentilerini korkmadan özgürce ifade etmesinin ayıp ya da günah olmadığını, ayrıca bunun her kadın ortamında konuşulduğunu, bu konuşmaların normal olduğunu, Ayşe gibi düşünen ama Ayşe gibi açık sözlü olmayan kadınların yalnız olmadığını vurgulamak için yazmaya başladık. Ayrıca emekçi kadınların hayatın her alanındaki duygu ve düşüncelerini yansıtan bir dergide emekçi kadınların cinselliği nasıl yaşadığını, cinselliğin de ne kadar sınıfsal olduğunu konuşmaktan daha doğal ne olabilirdi ki?

Ayşe'ye soruyorum, veda yazımızda sen senin hikâyelerini okuyan kadınlara ne söylemek istersin? Ayşe basıyor kahkahayı "Ayyyy çok heyecanlandım şimdi, kendimi çok önemli biri gibi hissettim" diyor. (Ayşecim sen bizim için çok önemlisin tabii) Sonra seçimi kazanmış siyasetçi gibi balkon konuşması yapmaya başlıyor. "Buradan kadınlara diyorum ki öncelikle yenilikçi olunlar ben yenilikçilikten yanayım. (ahahah hahaaaaa Ayşeeeee)

Tamam beeeeee anladım, dur şimdi ciddi olacağım" diyor. "Kadınlar her konuda cesaretli olsun, özgür olsun istiyorum ben. Eğer ben çalışıyorsam, ben de eve ekmek getiriyorsam, her konuda benim de istediklerim olmalı. Kadınlar kendilerine değer versin, istedikleri, mutlu oldukları şeyleri yap-sın. Sürekli birileri için fedakârlık yap yap, kuruduk kaldık. Mesela ben evlere gidip temizlik yapıyorum, milletin pis tuvaletlerini temizliyorum. Kendimi mutlu etmek de benim hakkım. Kadınlar kendilerine daha çok değer versin başkalarının ona değer vermesini beklemesini" diyor. "Ayşe kız tam alkış alacak konuşma yaptın" diyorum. Gülüşüyoruz.

"Babam iyileşsin başka işe gireceğim, şimdilik bilmiyorum ama kesin anlatacak başka şeyler bulurum ben, o zaman arada yazarsın yine beni" diyor. Yazmaz mıyız be Ayşem, sen yeter ki anlat...

Fotoğraf: Canva

KİRALIK DÜNYA

Filiz GÜR*

Camdaki buzdan çiçekleri tırnağımın ucuyla kazıdım; evlerin pencerelerinin, fakir zengin ayırmadan donduğu soğuk kış gecelerinde, annemin, gecenin bir vakti yorganın açılan yerini sırtıma örtmesinden sevilip korunduğumu sezdiğim, ılıyan kalbim mi sırtım mı bilemeden rüyasız uykulara daldığım zamanlardı. Pencereler hep öyle donacak sanırdım. Şimdi, artık beni örten kimselerin olmadığı bir yaşta, buzsuz pencerelerden esen rüzgâra bakıp, kalkıp çocuklarımı örtüyorum kendi yerime. Anneler böyle ısınıyor, anlıyorum.

Yılların kabahat yüklenmeye alışmış kadın halimle benim çocuklarla sığındığım bu ev kiralık ama biliyoruz dünya bizim. Onları sıcak tutarsam kalpleri de üşümecek, en çok bu duayı ediyorum.

"Sen bunu hak ediyorsun!" diye bağırmıştı saçlarımı kavrayıp başımı defalarca duvara vururken sevdiğim adam. Onun omzu benim, benim göğsüm onun evi olacakken, çatısı ve duvarlarıyla üstümüzde yükselen bu ev ikimizin de evi olamamıştı işte. Kollarımda morlarla gittiğim doktor beni muayene ederken, bu eski bu yeni diye sınıflandırdı çürüklerimi, içimin ne kadar çürüdüğünü hiç bilemeden. Susarak çürümüşüm.

Sustuğum zamanlarda tencerelerle konuştum ben.

"Daha geçen gün vidanı sağlamlaştırmış senin, ne çabuk gevşedin gene!" diyorum tencere kapağına. Cevap vermiyor. Normal. Çünkü çok kullanarak bu vidanın gevşemesine neden olan benim. Benden başkası ellemez ki tencere kapaklarını bu evde. Bardakları da hep ben kırıyorum, hep ben yıkadığım için. Muhatabiyetin ne kadar azsa bir eşyayı, bir insanı kırma ihtimalin o kadar azalıyor. Doğru orantı. O yüzden susuyorum. Susmak... İçimin uğul uğul uğuldadığı anlarda susmak. Sesimi kapatan vanayı bir açsam sanki tüm ev harflerle dolu bir sele kapılıp gidecek! Gitmesin. Dursun. Evim. Benim.

Kapağı sağlamladığım gibi tencerede biraz tereyağı eritiyorum. Bir avuç şehriye, iki bardak pirinç. Kavrulmuş pirince eklediğim suyun buharına yaklaşıyorum. Genç kızlığımın tecrübesiz vakitlerinden orta yaşlarıma geldiğim bugüne kadar kaç bin yemek tenceresinin buharına eğildim acaba? Şifalı bir sessizlik. Sadece tencerenin küçük fokurtuları. Ahh, bir de hapsettığım kelimelerin uğultusu. Başkasına dokunmayan kelimeler ruhunun en ücra yerine girip iltihaplanıyor. Susmak... Beni hasta ediyor!

Güm. Güm. Güm. "Sen bunu hak ediyorsun!" Acıdan daha acı olan bu cümle ruhuma saplanıyor.

Ben neden bunu hak edeyim? Bu baş, bu kalp, bu ruh? Vermekten başka bir şeyi öğrenmemiş,

istemek hakkını hiç kullanamamış, Levinas'ı hiç okumadan "öteki" için yaşamış bu kırk yaşında dünyamı yarlamışken? Ve ancak yarınsında dünyaya aylmışken...

Çamaşırılıkta asılı çamaşırlara bakıyorum, az önce onların farkında değildim. Evi terk edersem nereye taşınırdım onu düşünüyor ve sanki gerçekten yapmışım kadar yoğun bir stres hissediyordum. Terk etmek, her gerginlikte; elle tutulur, gözle görülür bir nedenin olmadan hem de çok yorucu bir eylem. Gözle görülebildiği zamanlarda dahi gidip geri dönmüşken, tükürdüğümü seve seve yalar mıyım? Aslında gözle görülmese bile yoğun şekilde hissedilen (u)mutsuzluk/ korku karışımı bir duygunun yaşamımın üstünde bir yağmur bulutu ağırlığında dolaşması; o basıncı her an gök gürültülü ve yıldırımlı bir sağanak şeklinde yaşayacağım gerginliği gerçek. Sonra işte çamaşırılığı görüyorum. Bu olur. Zihnimde geniş getirdiğim acı düşünceler içindeyken birden dünyaya düşerim.

Evi terk etmiş, çocuklara iki tane tek kişilik yataklık, kendime açılabilir bir koltuk alarak eşya ihtiyacımı gidermiş, henüz tek maaşla beyaz eşya almaya cesaret edememişim. Ve ilginç bir biçimde bu evi terk etme hayallerimden birinde bile bu evden bir şey götürmeye cesaret edemiyordum. Of. Çamaşırılık diyordum. Rengi siyah, ek yerleri sarı.

Ucunda asılı mavi bir erkek gömleği benimle alay mı ediyor: Kimseyi terk etmedin, kuruyorum, hatıta ütülenme ihtimalim var, tekrar yıkanma. Tekrar ve tekrar. Beni asarken, hak etmediğin hissettirdiği için, senin de kolayca hissetmeye doymadığın değersizlik duygunla gidip pazardan, yırtılanın yerine alıp taktığın ucuz tülün arkasındaki bahçeye bakacaksın. Sevdiğin tül almama nedenin zihnen bu evde bir türlü kalamıyor olman da olabilir mi?

Yok, bu gömlek de sahibi de bu kadar uzun cümleler kurmaz. Delirmiyorum. Bir değersizlik kuyusunda boğuluyorum, seve seve. Daha bir ay önce başka türlü bir yaşamın mümkün olduğuna inanan o umutlu kadın ben miydim, benim miydi Allah'ım o ışık alan kalp? Tanrım, bu nasıl retro? Anlattığım derslerde kendimi yetersiz hissettiğim, çocuklarıma çokook yaklaştığım ama pedagojik yaklaşmadığım, bir sürü insanı ihmal ettiğim, üstten temizleyip altını pis bıraktığım, eksiklerden birini alıp birini unuttuğum, bazen çiçeğe kesmiş bir ağacın yanından yavaşlamadan geçtiğim, hepsinden önemlisi yazdıklarımı iğrenç bulup buna rağmen yazdığım günler geçiriyordum. Yani Mrs. Dalway'ın son sayfasını okuyup kapattığımda, asla böyle ifade edemeyeceksem neden yazıyordum diye düşünmüşken, hakikaten neden yazıyordum?

Sonra bana vahiy gibi gelen bir konuşmayı dinledim. İlham vermek için yapılan konuşma,

kendinden isteneni fazlasıyla yerine getirmiş oldu böylece. Bir kadın yazar, "yazmak benim 'evim'" diyordu. İnsan sığınağından nasıl uzak kalır? Tamam, Virginia'nın sığınağı kesme taşlarla inşa edilmiş bir malikâne, benimki mukavva bir kutuysa ne olmuş? Sığınak, sığınaktır.

Daha bir yüz sayfa önce, Virginia, ambulans geçerken neden öyle garip hissettiğimizi öyle bir anlatabilmiştiki, kalakalmıştım. Bana ait olduğunu zannettiğim bir hissi on yıllar önce başka bir kadın nasıl bu kadar iyi anlatabilirdi? Kıskaçlık ve yetersizlik duygularımın açtığı çukura düşmüş, kabullenişin kederiyle gömülüyordum,

hatta nihayet kendime bir şey kanıtlamak zorunda olmamanın

boşluğu içinde salınıp, bundan neredeyse maçoşistçe zevk bile alırken uzandı o el. Üstümü başımı silkeledim. Eğer bir yere girip saklanacaksam, mukavvadan kutu bile olsa, ruhumdaki tüm yükü boşaltabileceğim uzun satırlardan inşa ettiğim bir eve saklanmalıydım. Sığınağım, evim, saklama oyunum. Saklanırken görünür olduğum, sobelenmek için saklandığım...

"İki bin lira, çokmuş kira için. Otuz yıllık eski bina" diyor arkadaşım eskiyen perdelerini yeni evime bırakırken. Eski evimi terk ettim.

"Şu bahçeye açılan balkon için bile veririm ben o parayı" diyorum iyimserlikle.

Çocukluğumda babamın bizi taşıdığı kiralık evleri hatırlıyorum, kaç kiralık yaşamak saymıyorum. Evlerden birinde benim kaldığım odanın tavanında koca bir delik vardı ve yağmur yağdığına deliğin altına koyduğum leğen doldukça boşaltmak gerekiyordu. Camda rüzgâr estikçe içeri şişen kirlenmiş bir muşamba cam yerine.

Dışarda olmadığımıza şükredin diyor annem, bilmiyor ki varlığı yanımda olduğu sürece bir yuva sıcaklığı hep var. Şimdiki sesli duam, üç kişilik kiralık evimizin içinde, anneliğim yetsin bir yuva sıcaklığına. Duvarlarına hiçbir kafanın çarpılmadığı bu olmak çığlığında... VARIM. Kiralık bu huzurda, vaktim dolana kadar dünyada.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Rengarenk reçel kavanozları dizilemiyor raflara

Eylem BORA
Kızıltepe-Mardin

YILLARDIR gelenek halini almış, annemin büyük emeklerle hazırladığı mutfağımızın raflarını süsleyen kışlık hazırlıklarımız, ekonomik koşullar ve yüksek fiyatlar nedeniyle bu sene daha renksiz, kavanozlar daha boş. Önceki senelerde envai çeşit reçel, dolmalık biber kurutması, konserve, turşu, salça gibi kışlıkları hazırlayabiliyorduk. Ama şimdi öyle mi?

Her sene keyifle yaptığımız kışlık hazırlıkların nasıl büyük bir emekle yapıldığını anlatmalıyım önce. Bu sene salça yapımında sabahın erken saatlerinde kalkıp pazar ya da marketlerde en uygunu en kaliteli biberi arama telaşına düştük. Geçen sene aldığımız biber 200 kg iken bu sene 100 kg'a düştü. Biberleri büyük bir özenle temizleyip kısa süreliğine kurutmaya bıraktık, kurutma işleminin ardında özel makinelerden geçirdik. Günler süren bu işlemin ardından makinelerden geçirdiğimiz biberleri tekrardan suyunu kurutmak için güneşin en sıcak olduğu saatlerde ince tabakalar halinde büyük tepsiler içine serip bir hafta beklettik. Bir haftalık süreç zarfında her gün karıştırma işlemleri yapıldıktan sonra kavanozlara koyduk. Bu işlemlerin akabinde kavanozların çoğunun boş olduğunu gören annemin sarf ettiği sözler ise şu oldu: "Bu sene biber salçası az oldu, tasarruf olsun diye yaptığımız kışlıklarımız bir sene yetmeyecek ama olsun, gelenek haline gelen hazırlıklarımızı bu ekonomik şartlar altında az da olsa yapmaya devam edeceğiz." Her sene yaptığımız biber salçası bu sene bize 4 ay yetecek miktarda.

Tabii ki emek verip yaptığımız kışlık hazırlıklarımız salçadan ibaret değil. Dolmalık kurutma, turşu, konserve ve reçeller... Bunlar da aşağı yukarı aynı emek ve zorluklarla yapılıyor. Annemin rengarenk reçel raflarından söz etmem gerekirse, 5 çeşit yaptığımız reçeller şekerden gelen zamlardan ötürü bu sene 2 çeşide indi. Anlayacağımız mutfak raflarında rengarenk reçeller göremeyeceğiz artık. Didem Madak Ah'lar Ağacı şiiirinde "Bazen sevinince annem gibi, rengarenk reçeller dizerim kalbimin raflarına" der. Biz ise sevinemiyoruz artık... Annem de ne kalbinin ne de mutfağının raflarına rengarenk reçeller dizebiliyor...

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Nerede o eski kış hazırlıkları!

Aysun GÜNGÖR
Malatya

Hiçbir zaman anı yaşayamayan; akşamı, sabahı, kışı, gelecek yılı düşünüp hazırlık yapan kadınlar, daha yazın ilk günlerinden kış hazırlıklarına başlıyor. Yazın ilk meyveleri ile reçeller yapılıyor, taze yapraklar sarma için toplanıyor, konserve yapıyor, sebzeler ve meyveler kurutuluyor. Bütün bu hazırlıklar uzun kış aylarını ekonomik olarak rahat geçirmek için yapılıyor. Kışlıkları hazırlamak için elbette elimizde sebze ve meyve olması gerekiyor. Kırsalda yaşayanlar eğer sebze ve meyve yetiştirmişse hazırlıklarını bunlarla yapmaya çalışıyor. Kentlerde yaşayanlar ise pazardan, manavdan aldığı meyve ve sebzelerle kış hazırlığı yapmaya çalışıyor. Geçtiğimiz sonbahar aylarından bu yana zam üstüne zam gelirken, kadınlar mutfakta aile ekonomisini sürdürebilmek için büyük bir uğraş veriyor.

Eşi ve kendisi emekli öğretmen olan Birgül bu yıl kış hazırlıklarının nasıl derde dönüştüğünü anlatıyor: "Bu yıl pazarda da manavda da sebze ve meyve fiyatları oldukça pahalı. Geçen yıl aldığımız meyve ve sebzelerin fiyatı bu yıl üç, dört kat daha arttı, geçen yıl pazarda kurutmalık yapmak için satılan dolma biber 1 lirayken bu yıl 5, 6 liradan satılıyor. Yine konserve ya da salça yapmak için domates almak istediğimizde en uygun olan lında domatesin bile fiyatı 5 liradan aşağı düşmedi. Ucuza satılan sebze ise neredeyse çürümüş

durumda. Biz iki emekli öğretmen olarak pazara iyi kötü çıkıp ihtiyaçlarımızı az da olsa karşılamaya çalışıyoruz, tek maaşı olanlar ya da işsiz olanlar bu pahalılıkta ne yapacaklar bilemiyorum. Önceden kasalarla bol bol aldığımız sebzeyi şimdi üç beş kilo alarak kış hazırlığı yapmaya çalışıyoruz."

Birgül önceden pazarda Malatya'nın yerli biberinin çok ucuza satıldığını, şimdi dışarıdan gelen biberle aynı fiyata ve daha az tezgâhta satıldığını söylüyor: "Önceden beş, on ip biber kuruturken şimdi bir, iki ip biber kurutabiliyoruz."

KIŞLIK İÇİN KASA İLE ALINAN SEBZE ŞİMDİ KİLO İLE

Ayşe'nin eşi emekli, kendisi ev hanımı. O da bu yıl pazarda, çarşıda sebze ve meyve fiyatlarının el yaktığını, geçen yıllarda kasalarla aldıkları kurutmalık sebzeyi şimdi ancak kilo ile alabildiklerini, bu yıl doğru düzgün ne salça, konserve ne de kurutmalık yapabildiklerini söylüyor. "Önceden köyde bahçesi olan komşularım, tanıdıklarım bana sürekli sebze meyve getirirdi, neredeyse pazardan alma gereği hiç duymazdım, bu yıl hava sıcaklıkları çok yüksek olunca sebzeden yeterince verim alınamadı, o nedenle kimse bana bir şey getirmiyor" diyor. Köyde sebze eken komşuları bile kış için pazardan sebze alıyorlarmış.

Elbette kış hazırlıkları ile bitmiyor her şey. Eylül ayında eğitim masrafları, odun, kömür alma hazırlıkları, saymakla bitmeyen başka ihtiyaçlar hepimizi bekliyor... Dur durak bilmeden mücadele verip baharda umutları tekrar yeşertmemiz gerek.

Kadınların kış hazırlıklarını hızlandırdığı yaz ayları kadınlar için eskisi gibi hummalı değil. Kasa ile alınan sebzeler artık kilo ile alınıyor, kilolarca yapılan kurutmalık bir iki ipi geçmiyor...

Ayağımıza çarpan küçük yuvarlak taşlar

Sevda AYDIN

“Atları Bağlayın Geceyi Burada Geçireceğiz” adlı öykü kitabıyla tanıştığımız Melisa Kesmez, yeni kitabında bir ailenin parçalanmasının fotoğrafını çekiyor. Sait Faik Hikâye Armağanı sahibi Melisa Kesmez, son yazdığı öykülerini “Küçük Yuvarlak Taşlar” adlı kitabıyla okurlarıyla buluşturdu. “Nergis’in Hikâyesi”, “Elif’in Hikâyesi” ve “Mehmet’in Hikâyesi” olmak üzere üç bölümden oluşan kitapta bir ailenin parçalanışını, kopan bağların yarattığı acıyı, öfkeyi kendi anlatımlarıyla dinliyoruz.

NERGİS’İN HİKÂYESİ

Kitabın kahramanlarından Nergis ve Mehmet bir arkadaş buluşmasında tanışıp kısa sürede evleniyor ve ardından da kızları Elif aileye dâhil oluyor. İlk hikâye Nergis’in anlatımıyla başlıyor. Nergis bu evliliğe huzur aradığı için “evet” diyor. Ancak sekiz yıl süren evliliğini bir mutlu aile yuvası olarak tarif edemiyor, kendini öyle bir fotoğrafta görmüyor. Özellikle lohusalık döneminin karanlık günlerinde... “O gece gündür ilk kez uyduğumu ve o uykuda Elif’i hiç aramadığımı hatırlıyorum.

Sanki hiç doğmamıştı, sanki hiç hamile kalmamıştım. Sabah kalkıp, giyinip işe gidecektim. İnsanların arasına karışacaktım yine. Yine sadece ben olacaktım. Kahve içecektim mesela birileriyle. İş çıkışı birileriyle iki tek atacaktım. Öyle ferah, öyle deliksiz bir uyku. Bir yenidoğan annesi olarak derdimin uykusuzluk veyahut yorgunluk olmadığını, anneliği aslında sevmediğimi, elimde olsa önceki hayatıma geri dönmek istediğimi, birinin annesi olduğum bir yaşamın bana göre bir yaşam olmadığını, beni utandıran pişmanlığımı ilk kez yıllar sonra bir terapide kendi sesimden duyacaktım.”

Nergis’in evliliğini bitirisi, kızı Elif’in zaman içinde annesiyle yaşamak yerine babasıyla yaşamayı tercih edişi, “mutlu ailesini dağıtan anne” olmayı da kendi hayatını kurmayı da tam olarak yapamayan Nergis, olanları anlamaya, kendini sorgulamaya çalışırken kayboluyor. Kesmez’in öykülerinde sıklıkla karşılaştığımız kadın dayanışması burada Gülsüm ve Nergis’in dostluğunda kendini gösteriyor. Nergis’i saklandığı bu karanlıktan, “evrendeki tek sabit noktam” dediği arkadaşı Gülsüm çıkarıyor. Beraber çıktıkları Ege yolculuğuyla Gabayemiş Koyu’na varıyorlar. Aylarca kimseyle tek kelime konuşmayan Nergis’in, bazen Gülsüm’e bazen de iç sesiyle anlattıklarıyla nasıl bir girdabın için-

de olduğunu anlıyoruz.

‘MERHABA BÜYÜK ANNE DENİZ’

Hikâyenin diğer yanını Elif’ten dinliyoruz. Nergis nasıl kızıyla bağ kuramadıysa Elif de annesiyle aynı şekilde bağ kuramaz. Ayrıldığı sevgilisinden hamile kalan Elif, ne yapacağına karar vermek için yazları geldikleri bir Ege kasabasına gelir. Biten bir aşktan gelen içindeki davetsiz misafire karşı duygularını anlayamayan, korkan Elif’e, bir çocuğa tutunma fikri saçma gelir. Mehmet yaptıkları telefon konuşmasından kızının korkusunu sezer ve sabahında kapısında olur. Gabayemiş Koyu ve onu saran babanın sevgisi Elif’in korkularından uzaklaşmasını sağlar; “Dizime kadar suya girip onun köpüklerini seyrediyorum, tuzlu su az evvel dikenlerin ısırıldığı yerleri yıkıyor, anne ayaklarım çocuk ayaklarımın altındaki küçük yuvarlak taşları hatırlıyor. ‘Merhaba’ diyorum büyük anne denize fısıltıyla, ‘bak sana kimi getirdim.’”

Ve hikâyenin diğer yanını, Mehmet... Küçük yaşta babası tarafından terk edilen Mehmet, çocukluğu boyunca neden sorusunun cevabını bulamaz. Nergis’in kızını da alıp gitmesiyle neden terk edildi-

ğini anlamak için soru işaretleriyle dolu günler geçirir ama buna da yanıt bulamaz. Yine de kendi yoluna gitmenin, bitmiş bir ilişkide kızına baba olmanın yollarını arar.

KESMEZ’İN AİLE DENEYİMİ

Melisa Kesmez, verdiği bir röportajında kendi ailesini şöyle anlatıyor; “Parçalanmış bir aileydi. Erkeklerin hep zor, kadınların hep üzgün olduğu; çocuklarınsa kadın dayanışmasıyla savaş alanından öğrendiği bir ailem oldu. Ama tabii bir kız çocuğu olarak her şeyin farkında olmak da benim kaçınılmaz gerçeğimdi.” Kesmez’in yazdığı öykülerde aile deneyiminin etkilerini görmek mümkün. Ayrıca “Küçük Yuvarlak Taşlar”ı, lohusalık başta olmak üzere anneliğin getirdiği tüm sıkıntıları ilk kez yaşadığı bir dönemde yazdığı için yine bir deneyim tesirinden bahsedebiliriz.

Atları Bağlayın Geceyi Burada Geçireceğiz’de hayattan sızanları, Bazen Bahar’da yeni başlangıçları Nohut Oda’da ise küçücük anlara sığınan mutlulukları işleyen yazar, “Küçük Yuvarlak Taşlar”da yer alan samimi öyküleriyle annelik/kadınlık hallerini, aşkı, doğayı, gidenleri ve kalanları kendine has diliyle ustaca anlatıyor.

EZBERİN ÖTESİ BERİSİ: GÖNÜL

Sedef AKÇAY
Kadıköy-İstanbul

Bu ay Netflix'te yayınlanan ve oyuncu kadrosuyla adından oldukça söz ettiren bir film Gönül. Hazar Ergüçlü, Erkan Kolçak Köstendil, Şevval Sam, Bülent Emin Yarar gibi ünlü oyuncuların oynadığı, Soner Caner'inse yönetmenliğini yaptığı filmin konusu temelde bir aşk hikâyesi. Tabii bu hikâyenin içine "töre, namus" giriyor ve bu da hâliyle dramı da beraberinde getiriyor. Bu filmin özgün olma iddiası "ötekinin, farklının hayatından bir kesit" anlatıyor olması, yani Domların.

"Mıtır, Karaçi, Çingene, Aşk, Roman..." gibi farklı adlarla tanımlanan, genelde "Kürt Çingeneler" olarak bilinen yarı göçebe bir topluluk Domlar. Mardin, Diyarbakır, Batman, Şırnak, Siirt, Urfa ve Van Domların ağırlıkta yaşadıkları şehirlerden. Kendilerine ait bir dilleri -Domca- olsa da artık kullanımı çok yaygın değil, onun yerine Kürtçe kullanılmakta. Domlara ait bu çok kısa bilgileri vermemin sebebi filme dair getireceğim eleştirilerin tutarlı olması adınaydı.

POPÜLERLİK ADINA KLİŞE

Film, "Tanrı insanları yarattı, baktı çok mutsuzlar, onlara Domları gönderdi. Konup göçtüler, çalıp söylediler" cümleleriyle başlıyor. Bu cümleler beraberinde "romantizmi" de getiriyor bana kalırsa, Domlar gerçekten de çalıp söyleyen ve büyük ölçüde geçimlerini bu şekilde sağlayan bir topluluk olsa da bu durum pasif bir "görev bilinciyle" oluşmuş değil. Üstelik bu ifade "fakir ama mutlu" anlayışına da hizmet ediyor gibi, hâlbuki Domlar görmezden gelinen, yoksul, kimliksiz bir halk. Film bu durumu biraz daha parlatmış, politik ekonomik durumdan koparılmış yapay bir mutluluğa sıkıştırmış gibi. Popüler kültür mecralarından birine "izlettirilecek bir film" yapıyor olmanın getirdiği kaygılarla sivriltilmiş bir yön bu.

Bu olumsuz eleştirilerin yanında eklemekte fayda var ki, Domların bilinirliğine bir katkı da sağlıyor. Bu kültürü biraz daha yakın-

dan tanımak isteyenler Halil Aygün'ün 2012 yılında Nusaybin'de çektiği Dom adlı belgeseline bakabilirler.

BABANIN VE KOCANIN TEKELİNDEKİ 'NAMUS'

Filmin kurgusunda yer yer hatalar ve tutarsızlıklar olsa da film kendini izlettiriyor. Görüntüler ve müzikler kurtarıcı oluyor bu noktada. Film Piroz'un çalgıcılık yapmak için gittiği bir köy düğününde, gelin olduğunu bilmeyen Sümbül'e aşık olmasıyla gelişiyor. Ardından damat gelini "bozuk çıktığı" iddiasıyla babasına geri götürüyor ve "Bu işi sen mi halledersin yoksa ben mi hallederim?" diye sorarak namusun babanın ve kocanın tekelinde olduğunu vurguluyor. İşte benim de asıl değinmek istediğim kısımlar buralar. Filmin başında, Sümbül'le Piroz'un tesadüfi karşılaşmalarının ardından, damadın gelinle (yani Sümbül'le) denk geldiği ilk sahnede Sümbül damatla alay ediyor. Kendisiyle alay edilen damadınsa kırılğan erkeklığı devreye giriyor! Bir kadın, üstelik akli dengesi yerinde olmayan bir kadın kendisine güler, kendisiyle nasıl olur da alay eder...

Ardından düğün alanına giriş yaptıkları ilk anda konuklardan "Deli kadına düğün mü yapılır" söylemleri düğünde kavganın çıkmasına sebep oluyor ve o esnada Sümbül'le Piroz kimse yokmuşçasına birbirlerine yaklaşıp bakışıyorlar. İşte bu sahnenin hemen ardından damadı elinde silahla Sümbül'ü tehdit ederken görüyoruz, gelinin bekaretinin sembolü olan kuşaksa hâlâ belinde... Bu sahnede Sümbül'ün "kız oğlan kız" çıkmadığı söyleniyor ama bana kalırsa damat kendisiyle alay edilmesinin ve toplum tarafından gururunun kırılmış olmasının hincını çıkarıyor ve Sümbül'e "iftira" atıyor. Ben filminden böyle bir çıkarım yaptım ama öteki türlü de olmuş olabilir, yani Sümbül o çok cinsiyetçi söylemle "kız oğlan kız" çıkmamış olabilir. Bu noktada da muhtemelen ayrı bir trajedi var demektir; akli dengesi yerinde olmayan bir kadına tecavüz edilmiş olma ihtimali... Film buraya dair net bir çıkarım yapmaya engel olacak kadar belki de bilinçli atlamalara sahip. Her iki olasılıkta da bir kadının canıyla bedel ödeyeceği durum-

la karşılaşılıyor. Babasına geri götürülen Sümbül'ün bir an önce "ortadan kaldırılması görevi" ağabeye veriliyor. Piroz ailesiyle gelip Sümbül'ü "istiyor" ama buna rağmen "verilmiyor" ve Sümbül'ü öldürüp töreye göre "namusu temizleme" tercih ediliyor. Bunda erkek egemen anlayışın eşlikçisi olan ırkçılığın da devreye girdiğine dair emareler görüyoruz. Ancak bu filmin anlattısının kayıp halkası. Piroz bir Dom, Sümbül ise bir Kürt. Yazının başında Domlar için kullanılan "Kürt Çingeneler" tabiri sizi yanıltmasın, Domlar ötekinin de ötekisi aslında.

ÖZGÜR AŞK İYİLEŞTİRİR Mİ?

Filmi izleyecek olanların hevesini kırmamak için daha fazla ayrıntıya girmeyeceğim ama olaylar bir şekilde Sümbül'ün Piroz'la bir hayat kurduğu noktada, önce filmde kurgusal hata olarak gördüğüm ama sonrasında buna dair mantıklı bir açıklama olabileceğine inandığım bir noktaya değinmek istiyorum. Sümbül'ün akli dengesinin yerinde olmadığını söylemişim ama nasılsa Sümbül Piroz'la olduktan sonraki bölümlerde birden iyileşiyor, "normale" dönüyor. Düşününce ve duygusal bir yakınlık kurunca şöyle açıklayabiliriz, Sümbül mutlu oluyor ve âşık olduğu insanla, onu seven insanlarla birlikte yaşıyor, kimsenin kendisine deli demediği, herkesin hafif kaçık olduğu bir yerde yaşama rahatlığına erişiyor.

Filme dair çok detay verdiğim için okuyucular kusura bakmasınlar ama Sümbül'ün özelinde bir kadının yaşadıklarına bakmak istemeyi buradaki amaç. Küçük ama bence önemli bir parantezle belirtmeliyim ki klasik bir töre, namus anlatısına sıkıştırılan ve özellikle de bunu belli bir coğrafyayla özdeşleştiren senaryolar hem can sıkıcı hem de çok ezber. Film tam olarak bunu yapmıyor olsa da içinde bu klişeleri barındırıyor. Yine de sonuçta bir kadının namus cenderesi altında nasıl yok sayıldığını, ailenin buradaki gerici konumunu, babadan kocaya geçen o namus bekçiliği görevinin devamlılığını anlatması açısından değerli. Kadının sevdalanmasının da bir bedeli oluyor çoğu zaman, işte Gönül filmi biraz da onu anlatıyor.

****Yazının üzerine filmde geçen bu iki şarkıyı dinlemeyi ihmal etmeyin; Gomidas Vartabed'den 'Seyran', Koma Amed'den 'Hay Nik Na'.**

